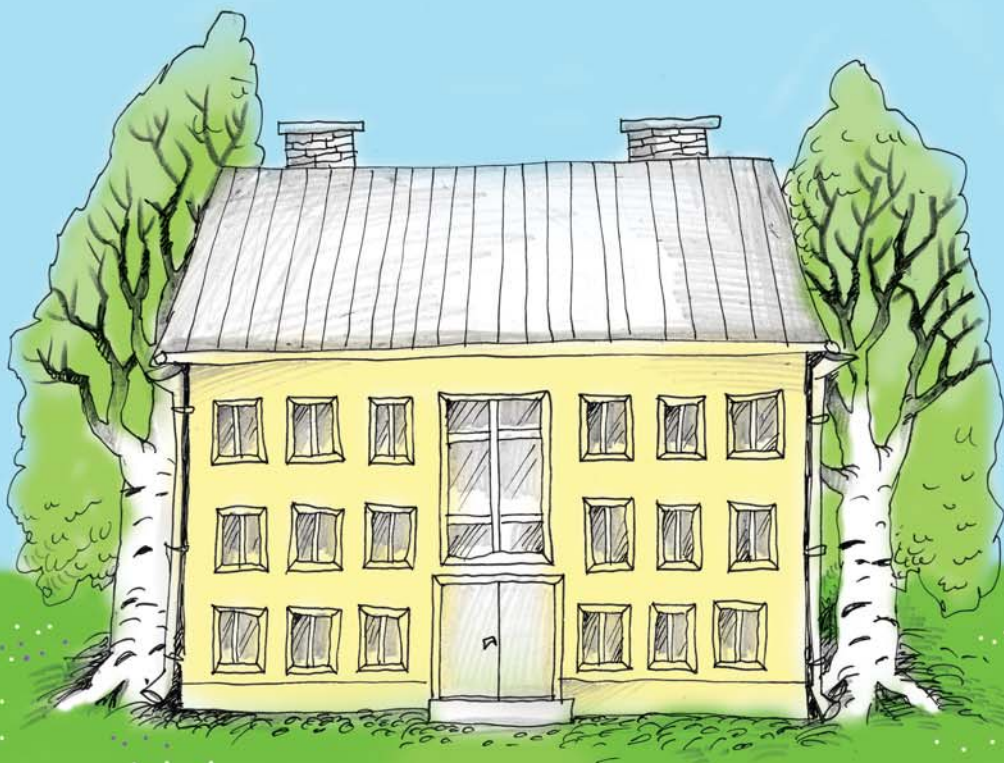

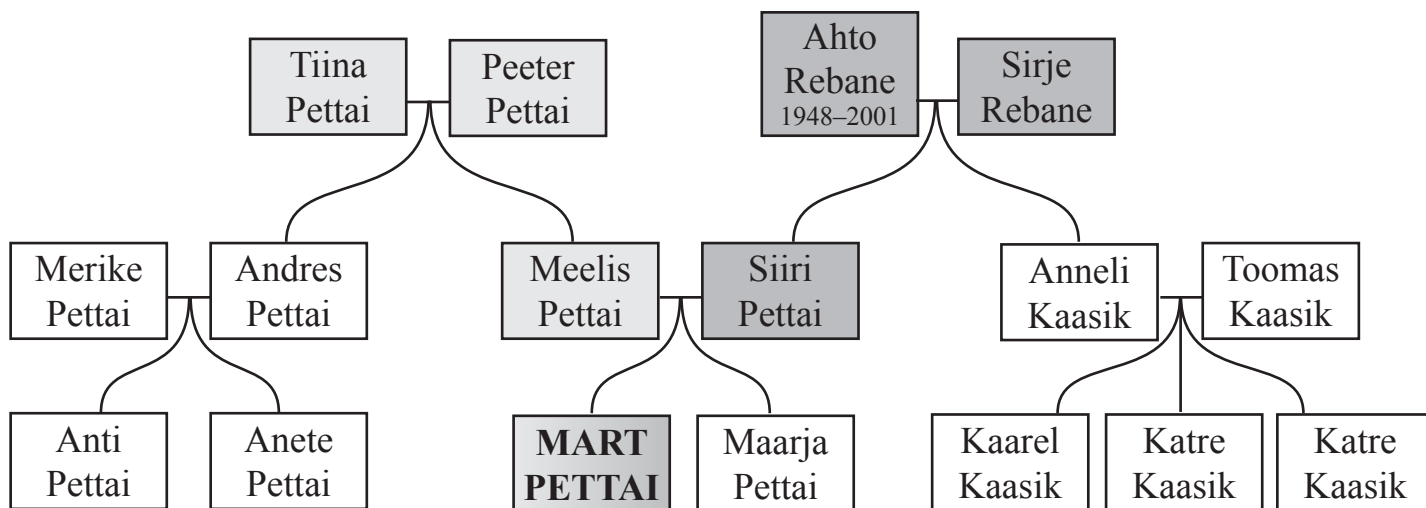
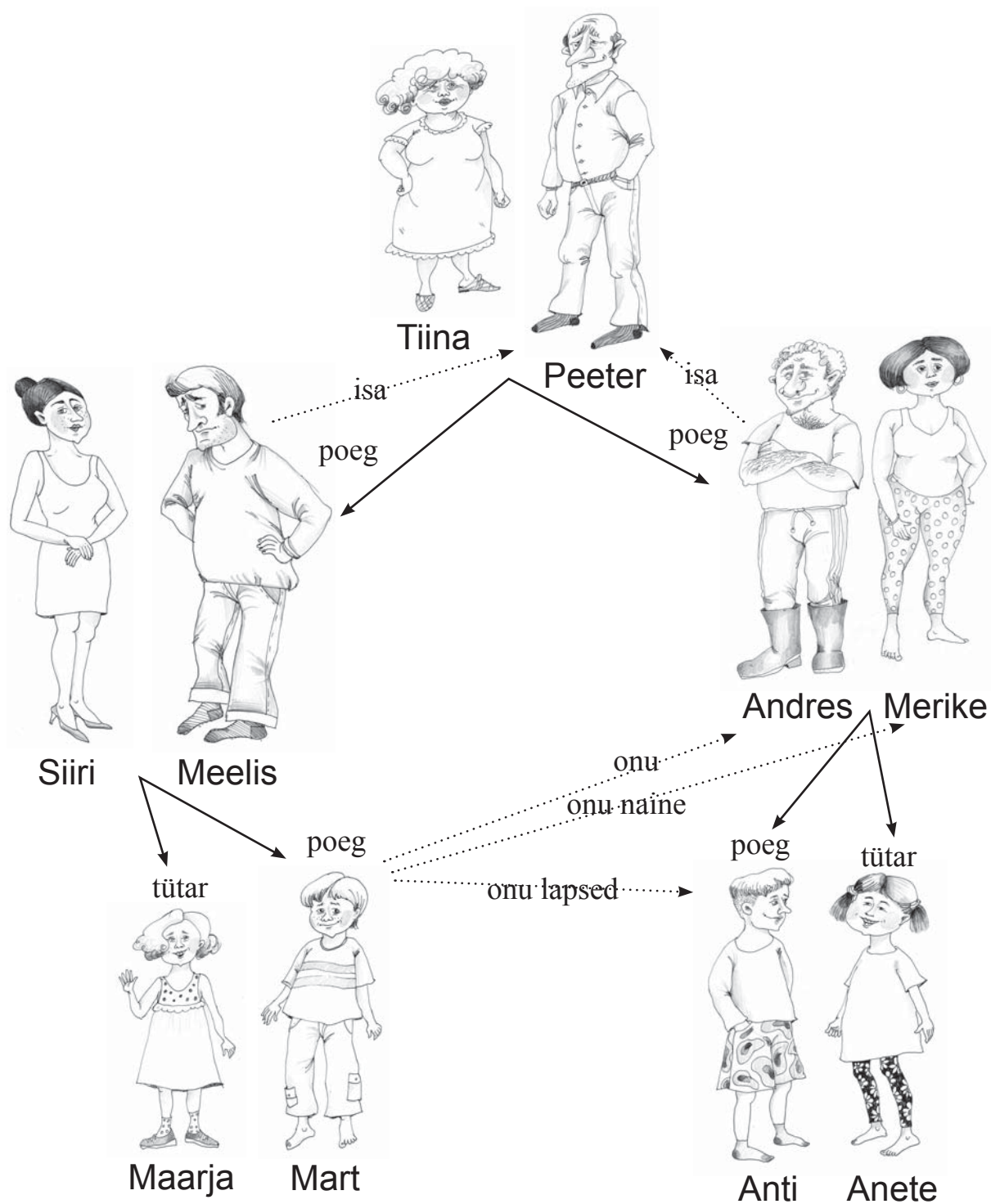

Krista Sunts

EESTI KEELE LUGEMIK- TÖÖRAAMAT

5. KLASSILE

IV osa

Krista Sunts

EESTI KEELE LUGEMIK- TÖÖRAAMAT

5. KLASSILE

IV osa

Tallinn 2015

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Hariduslike erivajadustega
õpilaste õppevara arendamine

Krista Sunts

Eesti keele lugemik-tööraamat 5. klassile IV osa (kolmas trükk)

Lugemik-tööraamat vastab põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava lihtsustatud õppele

Konsultant Karl Karlep

Retsenseerinud Piret Soodla, Leelo Veski

Toimetaja: Kairit Henno

Küljendaja: Kairi Kullasepp

Illustraator: Piret Tagel

Raamatu väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik programmi „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ kaudu.

Programmi viib ellu SA Innove.

Teostus:

AS Atlex

Kivi 23

51009 Tartu

Tel 734 9099

Faks 734 8915

atlex@atlex.ee

Kõik õigused kaitstud. Igasugune autoriõigusega kaitstud materjali ebaseaduslik paljundamine ja levitamine toob kaasa seaduses ette nähtud vastutuse.

Autoriõigus: SA Innove, autorid 2016

ISBN 978-9949-513-42-0 (kogu teos)

ISBN 978-9949-513-50-5 (4. osa)

ISBN 978-9949-513-43-7 (kogu teos: pdf)

ISBN 978-9949-513-51-2 (4. osa: pdf)

SISUKORD

1. Märts. J. Oro	5
2. Vapper elupäästja	7
3. Külaskäik tädi juurde	13
4. Aprill. J. Oro	20
5. Pühade ootel. E. Enno	23
6. Kevadpühad	25
7. Toiduretseptid	28
8. Lihavõtted Bullerbys. A. Lindgreni järgi	33
9. Miks on kase koor valge? A. Kaskneeme järgi	39
10. Kasemahl	49
11. Paiseleht	56
12. Ei taha, kuid peab	59
13. Kuidas kukk maja ehitas. Muinasjutt	67
14. Priidu kiidukukk. R. Parve	75
15. Kevad. H. Mänd	79
16. Palju ei olegi vaja. M. Linnamägi	82
17. Kas Mardi ema hakkab kirjakandjaks?	84
18. Bullerby-vanaisa sai 80-aastaseks. A. Lindgreni järgi	90
19. Suveplaanid	94
20. Suvesaar	100
Nuputamiseks	107
Meenutame loetud jutte	111

1. MÄRTS

Julius Oro

1 Muutlik ilmastiku meel,
tuul on tihti jahe veel,
niiskuse ja udu tooja,
siiski ennustamas sooja.

2 Kaugel küll veel lind ja lill,
kasemahl ja pajupill,
aga kraavis voolab vett.
Õhus tundub kevadet.

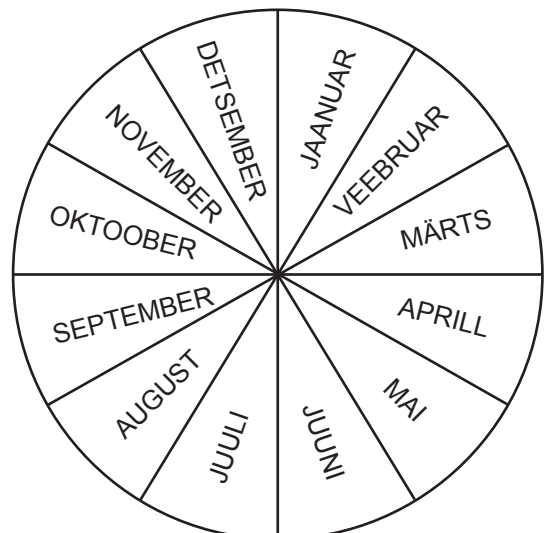
1. Vasta küsimustele.

1. Mida luuletaja märtsikuu ilmade kohta tähele pani?
2. Mida tõi jahe kevadtuul endaga kaasa?
3. Mis sõnadega iseloomustas luuletaja kevadist tuult?
4. Mida luuletaja mõtles, kui ütles: *Kaugel küll veel lind ja lill, kasemahl ja pajupill?*
5. Mis puult saab mahla? Mis puust saab valmistada viiet?
6. Mille kohta ütles luuletaja, et *õhus tundub kevadet?*
7. Mis read luuletuses kinnitasid, et kevad pole siiski veel käes?

2. Mõtle ja leia vastus.

1. Vaata kalendrist ja ütle, millal on kevade algus.
2. Mis tähtpäevad on veel märtsikuus?
3. Kellel sinu tutvavatest on sünnipäev märtsis?
4. Nimeta kolm kevadkuud.
5. Leia kevadkuude nimetused ja värvi need ringil roheliseks.

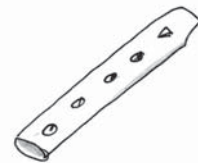
3. Asenda sulgudes olev sõna lähedase tähendusega sõnaga. Kasuta luuletust või mõtle ise.

1. Märtsis oli muutlik (*ilm*) tuul.
2. Varakevadel puhus (*vilu*) soojade ilmade saabumist.
3. Lumi sulab ja vesi voolab (*ojas*) et varsti ongi kevad käes.
4. Kevadtuul (*kuulutas*) et varsti ongi kevad käes.
5. Inimestele (*näis*) et varsti ongi kevad käes.
6. Varakevadel sai meisterdada (*pajuvile*)

4. Mõtle ja lõpeta laused. Vajadusel küsi abi.

Varakevadel

1. Kevadel muutusid ööd lühemaks ja päevad
2. Öösel veel külmetas, kuid päeval hakkas lumi
3. Katuseräästasse tekkisid jää
4. Kraavi ääres kasvasid pajud ja neil ilmusid nähtavale valged
5. Aias õitsesid juba märtsikellukesed ja
6. Esimesed rändlinnud jõudsid
7. Need esimesed kevadekuulutajad teatasid, et varsti on

5. Leia luuletusest riimuvaid sõnu.

keva-det – vett

lill –

tooja –

meel –

6. Loe ja leia, mis ei iseloomusta märtsikuud. Tõmba need laused maha.

Lumi sulab ja veed voolavad.

Ilmad on muutlikud.

Puhub jahe tuul.

Supleme sooja järvevees.

Linnud tulevad lõunamaalt tagasi.

Aias valmivad esimesed maasikad.

Lastel on koolivaheaeg.

Pajul on kohevad urvad.

Õitsevad esimesed kevadlilled: märtsikellukesed ja lumikellukesed.

2. VAPPER ELUPÄÄSTJA

1 Oli kolmanda kooli-veerandi viimane päev ja kaheksa-aastane Gert tuli koolist. Sel päeval oli kevadiselt kena ilm. Otse Gerdi koduõuest voolab läbi Keila jõgi. Poiss kõndis üle jõe viival sillal, kui kuulis sealt-samast lähedalt veest plartsatust. Gert nägi, kuidas tema väike nelja-aastane vend Kevin koos oma jalgrattaga jääkülmas vees rabeles. “Vend ei karjunud, siples ainult,” mäletas Gert. “Ma ei mõelnud mitte midagi. Ka hirmu ei tundnud. Hakkasin kohe venna poole jooksma,” ütles Gert hiljem.

2 Suur vend sumas väikesele vette järele ja haaras tal rõivastest kinni. Gert tiris venna veest välja. Umbes minutiga oli kõik möödas ja vennad turvaliselt kaldal. Gert teadis, et nüüd peavad nad kiiresti koju jooksma. Nad mõlemad olid läbimärjad ja ilm varakevadiselt vilu. Nii nad siis üle põllu kodu poole kiirustasid. Ema riputas aias parajasti pesu kuivama ja märkas poegi. Ta aimas kohe, et midagi on juhtunud. Ema tuli jooksuga poistele vastu ja viis märjad lapsed ruttu tuppa. Poisid pidid kohe voodisse teki alla sooja minema. Haigeks ei jäänud kumbki jääkülmast veest läbi-ligunenud poiss.

3 Gert ise ei arvanud, et ta tegi midagi suurt ja erilist. Poiss tegi lihtsalt seda, mida oli ainuvõimalik teha. Gert rääkis õnnetusest koolis ja nii levis jutt laiali. Gerdi vaprustest kirjutasid ajalehed ja sellest räägiti televisiooniski. Gerdi pere elutoa seinal ripub nüüd mitu aukirja. Ta sai ka medali *Vapruse Eest*.

Gert on koolis tubli õpilane. Ta mängib korvpalli ja laulab kooris. Talle meeldib looduses ringi liikuda ning suureks saades tahab ta

hakata metsameheks. Gert ja väikevend Kevin on motohuvilised. Kevin sõidab laste ATV-ga ja Gerdil on laste krossi-mootorratas.

Ajakiri SEMU, nr 13, märts 2008

VAPPER ELUPÄÄSTJA

1 Oli kolmanda kooli-veerandi viimane päev ja kaheksa-aastane Gert tuli koolist. Sel päeval oli kevadiselt kena ilm. Otse Gerdi koduõuest voolab läbi Keila jõgi. Poiss kõndis üle jõe viival sillal, kui kuulis sealt-samast lähedalt veest plartsatust. Gert nägi, kuidas tema väike nelja-aastane vend Kevin koos oma jalgrattaga jääkülmas vees rabeles. “Vend ei karjunud, siples ainult,” mäletas Gert. “Ma ei mõelnud mitte midagi. Ka hirmu ei tundnud. Hakkasin kohe venna poole jooksmas,” ütles Gert hiljem.

1. Vasta küsimustele.

1. Millal oli ilus kevadine ilm?
2. Millal kuulis Gert vees plartsatust?
3. Kes rabeles koos jalgrattaga vees?
4. Mida Gert tundis, kui nägi vees rabelevat väikevenda?

2. Mõtle ja vasta.

1. Mis võis juhtuda, et Kevin jalgrattaga jõkke kukkus?
2. Mis oleks juhtunud, kui Gert oleks veidi varem või hiljem koolist koju tulnud?
3. Miks ema ei tulnud jõe äärde Kevinist päästma?

3. Jooni esimese lõigu olulised sõnad ja loe laused.

tuli koolist, kõndis sillal, kuulis plartsatust, vend rabeles, venna poole jooksmas

■ Moodusta nende sõnaühenditega lauseid.

4. Räägi, mis pildi selle lõigu juurde joonistad.

5. Tee kokkuvõtte esimesest lõigust. Täienda lauseid.

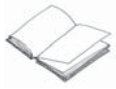
See lugu juhtus (*millal?*)
Kaheksa-aastane Gert tuli (*kust?*)
Ta läks üle silla, kui kuulis (*mida?*)
Gert nägi, et tema vend (*mida tegi?*)
Kevin ei karjunud appi, vaid (*mida tegi?*)
Gert hakkas kiiresti (*mida tegema?*)

2 Suur vend sumas väikesele vette järele ja haaras tal rõivastest kinni. Gert tiris venna veest välja. Umbes minutiga oli kõik möödas ja vennad turvaliselt kaldal. Gert teadis, et nüüd peavad nad kiiresti koju jooksuma. Nad mõlemad olid läbimärjad ja ilm varakevadiselt vilu. Nii nad siis üle põllu kodu poole kiirustasid. Ema riputas aias parajasti pesu kuivama ja märkas poegi. Ta aimas kohe, et midagi on juhtunud. Ema tuli jooksupoistele vastu ja viis märjad lapsed ruttu tuppa. Poisid pidid kohe voodisse teki alla sooja minema. Haigeks ei jäänud kumbki jääkülmast veest läbi-ligunenud poiss.

6. Vasta küsimustele. Märki, kas leidsid vastuse tekstist (T) või mõtlesid juurde (M).

1. Mis tegevust kirjeldavad sõnad *sumas vette*? ☐
2. Kui sügav võis olla vesi, et Gert sai vennani sumada? ☐
3. Milleks haaras Gert venna rõivastest kinni? ☐
4. Kui kaua aega kulus Gerdil venna päästmiseks? ☐
5. Milleks oli vaja kiiresti koju jõuda? ☐
6. Millest ema aimas, et poistega on äpardus juhtunud? ☐
7. Mida ema läbimärgade poistega ette võttis? ☐
8. Milleks oli tarvis lapsi kiiresti voodisse panna? ☐
9. Mida ema võis lastele joogiks pakkuda? ☐

7. Jooni teise lõigu olulised sõnad ja loe laused.

sumas vette, tiris välja, peavad jooksuma, märkas poegi, aimas kohe, tuli vastu, viis tuppä, ei jäänud haigeks

■ Moodusta nende sõnadega lauseid.

8. Räägi, mis pildi joonistad selle lõigu juurde.

9. Tee kokkuvõtte teisest lõigust. Asenda sulgudes olevad sõnad tekstist leitunga.

1. Gert (*kahlas*) läbi vee Kevini juurde.
2. Poiss (*sikutas*) väikevenna veest välja.
3. Märjad lapsed (*lippasid*) kodu poole.
4. Ema märkas lapsi ja (*tundis*), et poistega juhtus midagi.
5. Ema kutsus (*ülени märjad*) pojad kiiresti tuppä.
6. Poisid läksid kohe (*sängi*) teki alla sooja.

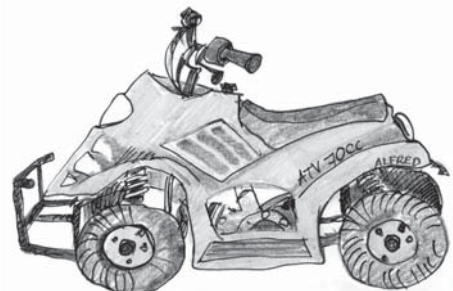
3 Gert ise ei arvanud, et ta tegi midagi suurt ja erilist. Poiss tegi lihtsalt seda, mida oli ainuvõimalik teha. Gert rääkis õnnetusest koolis ja nii levis jutt laiali. Gerdi vaprust kirjutasid ajalehed ja sellest räägiti televisiooniski. Gerdi pere elutoa seinal ripub nüüd mitu aukirja. Ta sai ka medali *Vapruse Eest*.

Gert on koolis tubli õpilane. Ta mängib korvpalli ja laulab kooris. Talle meeldib looduses ringi liikuda ning suureks saades tahab ta hakata metsameheks. Gert ja väikevend Kevin on motohuvilised. Kevin sõidab laste ATV-ga ja Gerdil on laste krossi-mootorratas.

10. Vasta küsimustele lühidalt. Loe vastus.

1. Mida Gert ise oma kanglastest arvas?
2. Mil viisil levis jutt Gerdi vaprust televisiooni?
3. Mis autasud sai Gert venna elu päästmise eest?
4. Mis olid Gerdi huvialad?

ATV

5. Kelleks soovis Gert tulevikus saada?
6. Mis oli Gerdi ja tema väikevenna ühine hobi?

KROSSIMOOTORRATAS

11. Jooni kolmanda lõigu olulised sõnad ja loe laused.

rääkis koolis, jutt levis, ajalehed kirjutasid, mitu aukirja, sai medali, on tubli, tahab hakata, on motohuvilised

■ Moodusta nende sõnaühenditega lauseid.

12. Tee kokkuvõtte kolmandast lõigust. Loe laused kõikide sõnadega. Jooni, mis sobib.

1. Gert arvas, et ta **tegi suure kangelasteo.**
tegutses hädaolukorras kiiresti.
ei teinud midagi erakordset.

2. Gerdi vaprustest **kirjutasid ajalehed.**
tehti film.
räägiti televisioonis.

3. Poiss sai venna elupäästmise eest **medali.**
mitu ajakirja.
kõikjal kiita.

4. Gert **armastab loodust.**
mängib jalgpalli.
laulab kooris.
sõidab traktoriga.

13. Loe jutuke. Leia ja jooni, mis ei sobi.

Gert päästis Kevini

Gert tuli koolist ja kõndis parajasti üle jää. Ta kuulis veest plaksutamist. Poiss nägi, kuidas tema väikevend Kevin jääkülmas vees ujus. Suur vend tormas väikesele põhja järele ja haaras tal jopest kinni. Gert kutsus venna kaldale. Läbikukkunud poisid lippasid üle põllu koju. Ema tuli jooksuga poegadele vastu ja viis märjad rõivad tuppa. Ta pani poisid ahju juurde sooja ja pakkus joogiks kuuma teed. Gert ega Kevin ei saanud haiget.

14. Asenda allajoonitud sõnad ja loe jutt uuesti.

15. Räägi Gerdi kangelasteost.

1. Keviniga juhtus õnnetus.
2. Gert päästis väikevenna elu.
3. Gert sai venna elu päästmise eest kiita.

Kui on käes häda-olukord, siis on vaja kiiresti otsustada ja tegutseda. Täpselt nii tegi Gert, kes päästis jõkke kukkunud väikevenna.

16. Vaata pilti ja räägi, kuidas toimida õnnetuse korral.

Mille poolest erineb pildil nähtav Gerdi väikevennaga juhtunust?

Mis abivahendeid kasutame inimese päästmiseks jää-august?

3. KÜLASKÄIK TÄDI JUURDE

1 Tädi Anneli saatis Mardile e-kirja. Tädi Anneli on Mardi ja Maarja ema õde ning elab oma perega Tartumaal Alatskivil. Mardi vanaema Sirje elab ka nende juures.

Pealkiri: ootame külla
Saatja: "Anneli Kaasik" <an4kaasik@kodukyla.ee>
Kuupäev: K, 15. märts, 8:30
Saaja: mart.pettai@kasesalu.edu.ee

Tere, Maarja ja Mart!
Teil on ju koolivaheaeg. Kas te ei võiks mõneks päevaks meie juurde tulla?
Katre, Kaarel ja Kaarin peavad vaheaega ja ootavad sugulasi külla. Ka vanaema ootab.
Kui emal ja isal pole aega tulla, saate meile bussiga sõita. Tartust tuleb Alatskivile üsna mitu bussi.
Helistage, millal tulla saate.
Jääme teid ootama!

Tervisi kogu perele!

Tädi Anneli

Kui Maarja sellest kirjast kuulis, oli ta kohe nõus sõitma hakkama. Ta tahtis nii väga täditütarde Katre ja Kaariniga mängida. Mart soovis vanaemaga juttu ajada ja vana-aja asjade kohta pärida. Isal polnud tõepoolest aega lapsi autoga kohale viia. Ema arvas, et lapsed võiksid siis bussiga sõita.

1. Vasta küsimustele. Märki, kas leidsid vastuse tekstist (T) või tädi Anneli kirjast (K). Teksti kõrval vaata ka Mardi emapoolsete sugulaste skeemi.

1. Mis kirja sai Mart? ☐
2. Kellele tädi Anneli kirja saatis? ☐
3. Kus elab tädi Anneli pere? ☐
4. Mitu last on tädi Annelil? Mis on nende nimed? ☐
5. Kui palju inimesi elas Alatskivil tädi Anneli juures? ☐
6. Kui kauaks kutsus tädi Anneli lapsi külla? ☐
7. Millega soovitas tädi Mardil ja Maarjal Alatskivile sõita? ☐
8. Mida soovisid Mart ja Maarja vaheajal Alatskivil teha? ☐
9. Mille tõttu ei saanud isa lapsi Alatskivile sõidutada? ☐

2. Jooni esimese lõigu olulised sõnad ja loe laused.

saatis e-kirja, elab Alatskivil, ootavad sugulasi, oli nõus, tahtis mängida, soovis pärida, polnud aega, bussiga sõita

■ Moodusta nende sõnaühenditega lauseid.

3. Tee kokkuvõtte esimesest lõigust. Lõpeta laused.

Lastel oli märtsis (*mis?*)

Tädi Anneli kutsus Mardi ja Maarja (*kuhu?*)

Mart soovis vanaemaga (*mida teha?*)

Maarja tahtis Alatskivil (*mida teha?*)

Isa ei saanud lapsi Alatskivile sõidutada, sest

2 Mart teadis, et Kasesalult ei lähe otse ükski buss Alatskivile. Seega tuleb sõita Tartusse ja seal teisele bussile ümber istuda. Poiss küsis emalt, millal lähevad Tartust bussid Alatskivile. Ema ütles, et ta pole nii ammu bussiga sõitnud. Ta soovitas Mardil internetist järele uurida, millal bussid Tartust Alatskivile sõidavad. Isa teadis, et otsida võiks aadressilt www.pilet.ee.

Mart leidiski internetist sõiduplaanid. Ta valis välja sobivad bussiajad ja kirjutas need üles. Siis märkas poiss, et mõnedel bussidel kulub Alatskivile sõitmiseks peaaegu poolteist tundi. Kiiremad bussid jõuavad kohale 56 minutiga. Ka piletihinnad on erinevad. Mardi märkmikusse said kirja järgmised andmed:

Tartu	Alatskivi	Sõiduaeg	Pileti hind	Sooduspilet õpilastele
☐ 09.50	11.25	1.35	2.88 €	2.55 €
☐ 12.20	13.16	0.56	2.30 €	1.98 €
☐ 13.20	14.16	0.56	2.30 €	1.98 €
☐ 14.50	16.10	1.20	2.56 €	2.24 €
☐ 15.20	16.16	0.56	2.30 €	1.98 €

4. Vasta küsimustele. Märgi, kas leidsid vastuse tekstist (T) või Mardi märkmetest (M).

1. Mida Mart sai teada bussisõidust Alatskivile? ☐
2. Miks ema soovitas Mardil busside sõiduaegu internetist otsida? ☐
3. Mis aadressilt soovitas isa bussisõidu-plaane uurida? ☐
4. Kuhu kirjutas Mart bussisõidu ajad üles? ☐
5. Mis ajal väljus kõige varasem buss Tartust Alatskivile? ☐
6. Kui palju maksis kõige odavam pilet Tartust Alatskivile? ☐
7. Kui kaua sõidab Tartust kell 12.30 väljuv buss Alatskivile? ☐

5. Otsusta, kas väide on õige või vale.

Väide	Jah	Ei
1. Mart leidis busside sõiduplaanid aadressilt www.buss.ee.	☐	☐
2. Mart kirjutas märkmikku Tartu-Alatskivi viie bussisõidu ajad.	☐	☐
3. Kiiremad bussid sõitsid Alatskivile 56 minutiga.	☐	☐
4. Kõige odavam sõidupilet maksis 40 krooni.	☐	☐

6. Jooni teise lõigu olulised sõnad ja loe laused.

ei lähe otse, tuleb ümber istuda, küsis emalt, soovitas uurida, isa teadis, leidiski internetist, valis välja, kirjutas üles

■ Moodusta nende sõnadega lauseid.

7. Tee kokkuvõtte teisest lõigust. Täienda lauseid.

Alatskivile tuli sõita (*mitme?*) bussiga.

Mart leidis internetist (*mille?*)

Poiss kirjutas märkmikusse (*mida?*)

Mart märkas, et bussidel olid erinevad (*mis?*)

8. Mõtle ja vasta.

Mart ja Maarja ei tahtnud hommikul väga vara kodunt sõitma hakata. Oluline oli, kas sõita bussis üks või poolteist tundi. Vaadata tuli ka sõidupileti hinda.

■ Mis bussid võis Mart Tartust Alatskivile sõiduks välja valida? Märgi sõiduplaani sisse X.

3 Järgmine mure oli leida sobiv buss, millega Kasesalult Tartusse sõita. Selleks oli vaja Kasesalult väljuvate busside sõiduplaani. Selle leidis Mart kodulehelt www.kasesalu.ee. Mart tegi Kasesalu busside kohta samuti tabeli:

Väljub Kasesalu peatusest	Bussiliin	Saabub sihtkohta
5.25 E–L	Kasesalu – Ruusa – Tartu	6.30
8.00 P	Kasesalu – Tartu	8.45
8.00 E–L	Kasesalu – Kuusejõe – Tartu	8.55
9.30 kiir	Kasesalu – Ruusa – Tartu – Tallinn	12.55
11.20 kiir	Kasesalu – Tartu	12.00
12.30	Kasesalu – Ruusa – Tartu	13.35
13.00	Kasesalu – Ruusa – Tartu	14.05
15.30	Kasesalu – Ruusa – Kasesalu	16.25

Mart uuris sõiduplaane ja leidis külla-sõiduks sobivad bussid. Järgmisel päeval astusid Maarja ja Mart kell 11.20 Kasesalu bussipeatusest Tartusse sõitva bussi peale. Lõunasöögi sõid lapsed juba tädi Anneli kodus.

9. Vasta küsimustele. Märki, kas leidsid vastuse tekstist või Mardi märkmiku tabelitest (M).

1. Kust Mart Kasesalult Tartusse sõitvate busside plaani leidis? ☐
2. Mis kell hakkasid lapsed Kasesalult Tartusse sõitma? ☐
3. Mis kell jõudis Mardi valitud buss Tartusse? ☐
4. Mis buss sobis Tartust Alatskivile edasisõiduks? ☐
5. Mis kellaks võisid lapsed Alatskivile jõuda? ☐
6. Mis ootas lapsi tädi Anneli kodus? ☐

10. Uuri Kasesalu-Tartu busside sõiduplaani. Otsusta, kas väide on õige või vale

Väide	Jah	Ei
Hommikul saab Kasesalult Tartusse sõita kell 5.25.	X	
Pühapäeval saab sõita Tartusse kell 5.25.		
Kell 8.00 Kasesalult väljuv buss on kiirbuss.		
Kasesalult saab sõita Tallinna kell 9.30.		
Tartusse saab sõita iga päev kell 8.00.		
Kell 12.30 väljuv buss on Tartus 13.35.		
Kasesalult Ruusa kaudu Tartusse sõidab buss 50 minutit.		

11. Aita Mardil valida kõige kiirem ja odavam bussisõit Kasesalult Alatskivile.

1. Leia, mis bussid sõitsid Tartust Alatskivile kõige kiiremini.
2. Mis võimalused olid Kasesalult Tartusse sõita, et Alatskivi bussidele jõuda?

■ Jooni Mardi tabelis ja kirjuta sobivad valikud:

TARTU BUSSIJAAAM

.....

.....

.....

.....

.....

.....

12. Kirjuta kokkuvõtte bussisõidust.

1. Lapsed sõitsid Tartusse bussiga, mis väljus Kasesalu peatusest kell ...
2. Nad jõudsid Tartusse kell ...
3. Mart ja Maarja ootasid järgmist bussi ... minutit.
4. Alatskivi buss väljus Tartust kell ... ja jõudis Alatskivile kell ...

13. Uuri sõiduplaane ja teksti ning asenda allajoonitud sõnad õigetega.

Loe tekst uuesti.

Mardi ja Maarja tädi pere elab Alutagusel. Lapsed kasutasid sinna sõites kolme bussi. Sobiv buss väljus Kasemetsa peatusest kell 11.20. Tartusse jõudis see buss kell 13.00. Alatskivi bussi väljumiseni oli 10 minutit aega. Mart ja Maarja ostsid kassast piletid bussile, mis väljus kell 12.20. Lapsed olid kirjutanud ja vanaema teadis neile bussi vastu tulla. Alatskivile sõitis buss 56 sekundit ja jõudis kohale veerand kaheks.

14. Uuri sõiduplaane ja lahenda järgmised ülesanded.

1. Mis kell väljub Kasesalu peatusest kõige varajasem buss, millega saab sõita Tartusse?

Buss väljub kell ...

2. Mis kellaks jõuab hommikul kell 9.30 väljuv buss Tallinna?

Tallinna jõuab buss kell ...

3. Kell 9.30 väljuva bussiga saab sõita:

☐

Tartusse

☐

Põltsamaale

☐

Ruusale

☐ Tallinna

☐ Kuusejõe

4. Maarjal on reedel neli tundi, need lõpevad kell 12.05. Ta tahab sõita vanaema juurde Ruusale. Millisele bussile ta peaks jõudma?

Maarjal tuleks sõita bussiga, mis väljub kell ...

5. Arvuta, kui palju aega kulus lastel Kasesalult Alatskivile jõudmiseks.

6. Õpilased saavad Tartu-Alatskivi bussipiletit osta soodsamalt. Arvuta, kui palju maksid Mardi ja Maarja bussipiletid Tartust Alatskivile.

4. APRILL

Julius Oro

1 Päike särab, rohi tärkab,
metsakünkal üksik lill,
ojas kalakene ärkab –
meil on kevad ja aprill.

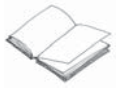
2 Lendab kuldnokk, vaatab ringi,
otsib, kus on pesakast.
Trepil neli paari kingi –
paljajalu neli last.

3 Aknal aga noomib ema:
“Paljajalu veel ei või!
Maa vast hakkab tahenema,
päike vaevalt lume sõi.

4 Veel on külma ööde põues,
härmahalla koidikul,
olgugi et päeval õues
päike soe kui jaanikuul.”

Kodulooline lugemik koolile ja kodule I, 2. osa, Tln 1995, lk 111

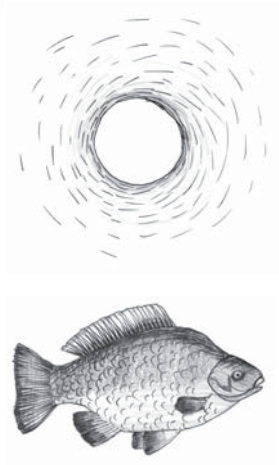
1. Loe esimene ja teine salm. Vasta küsimustele.

1. Mida luuletaja aprillikuu kohta tähele pani?
2. Mida luuletaja kirjutas päikese ja rohu kohta esimeses salmis?
3. Mida kirjutas luuletaja elusolenditest esimeses ja teises salmis?
4. Mis read luuletuses kinnitavad, et kevad on juba käes?
5. Kellest räägib luuletaja teise salmi kahes viimases reas?

2. Leia luuletusest ja kirjuta tegusõnad.

MIDA TEEB?

.....

.....

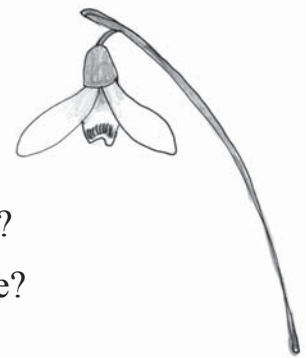
.....

..... ja
..... ringi

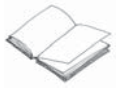
3. Loe kolmas ja neljas salm. Vasta küsimustele.

1. Mida tegid lapsed varakevadel?
2. Mida ema keelas lastel teha?
3. Miks ema ei lubanud lastel varakevadel paljajalu ringi joosta?
4. Mis read luuletuses kinnitavad, et maa oli alles külm ja niiske?
5. Mille tõttu võisid lapsed arvata, et väljas oli juba soe?

4. Leia, kuidas oli luuletuses. Asenda sulgudes olevad sõnad.

1. Päike (*paistab*) ja rohi (*hakkab kasvama*)
2. Metsa ääres õitseb vaid (*ainuke*) lilleke.
3. Kuldnokad (*tahavad leida*) endale pesakasti.
4. Päike (*sulatas*) lume.
5. Maa hakkab nüüd (*kuivaks muutuma*)
6. (*Varahommikul*) on veel külm, puud härmas ja hall maas.
7. Päeval on päike juba nii soe kui (*juunikuul*)

5. Leia riimuvad sõnad. * märgitud tähtedest saab kokku lugeda ühe kevadlinnu nimetuse.

					L	A	S	T	–	K	A	S	T				
				A	P	R	I	L	L	–			*				
						Õ	U	E	S	–		*					
		J	A	A	N	I	K	U	U	L	–		*				
						R	I	N	G	I	–	*					
N	O	O	M	I	B			E	M	A	–				*		
				T	Ä	R	K	A	B								

6. Mõtle ja lõpeta laused. Vajadusel küsi abi.

Aprill

1. Öösel oli veel külm, kuid päeval oli päike
2. Päike sulatas lume ja maa hakkas
3. Maapind oli külm ja niiske ning paljajalu
4. Kuldnokad jõudsid lõunamaalt tagasi ja
5. Soe päike äratas unest
6. Metsa ääres õitsesid ülased ja
7. Need kevadekuulutajad teatasid, et

7. Loe ka luuletust MÄRTS ja võrdle, mis oli looduses muutunud.

8. Loe ja leia, mis ei iseloomusta aprillikuud. Tõmba need laused maha.

Päeval on päike juba väga soe.

Õues on suured lumehanged.

Kaselt saab mahla võtta.

Karu heidab talveunne.

Jänestel sünnivad pojad.

Päike äratab liblikad unest.

Kuldnokad tulevad lõunamaalt tagasi.

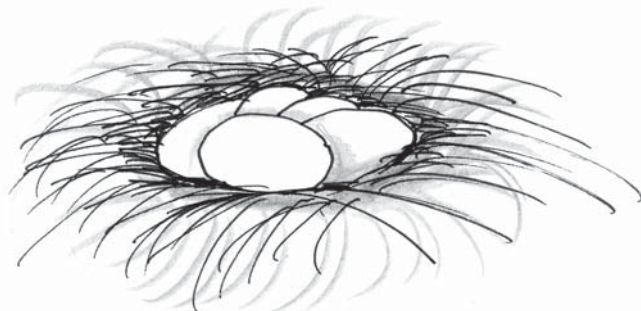
Lapsed jooksevad paljajalu murul.

Õitsevad sinililled ja ülased.

5. PÜHADE OOTEL

Ernst Enno

1 Liisi, Liisi, ole vakka!
Näed, et kana lendas lakka.
Sääl on tema pesakene,
pesas valge munakene.
Sinna ta veel muneb lisa.

2 Sina, mina, ema, isa –
kõigile neid läheb vaja,
ootab pühi terve maja.
Kirjud munad, kuldsed saiad,
laua ümber lapsed maiad –
nõnda meie peame pühi.

3 Siis on kanapesa tühi –
kana tahab nisu süüa,
kukekene laulu lüüa.
Pärast pühi jälle nad
siblivad ja munevad.

Päev laulab. Tähtpäevaluulet koolile ja kodule. – Tallinn: Perioodika 1996, lk 45

1. Loe esimene salm ja vasta küsimustele.

1. Kus oli kanapesa?
2. Mil viisil kana lakka pääses?
3. Mida tähendas ütlemine *ole vakka*?
4. Kuidas said aru sõnadest *muneb lisa*?

2. Tee kokkuvõtte esimesest salmist. Lõpeta laused küsimuste abil.

1. Kanapesa oli (*kus?*)
2. Kana lendas lakka (*mida tegema?*)
3. Kanapesas oli juba üks valge (*mis?*)
4. Kana munes sinna veel (*mitu muna?*)

3. Loe teine salm ja vasta küsimustele.

1. Kuidas nimetad *sina, mina, ema, isa* ühe sõnaga?
2. Mida oli luuletaja arvates sellel perel pühade ajal vaja?
3. Mis pühi pidas luuletaja silmas?
4. Mis pühadetoite sõid lapsed?

4. Kasuta luuletust ja ülesannet 3 ning asenda sulgudes olev.

1. (*Isa, ema ja lapsed*) ootas munapühi.
2. Pühadeks värvisid lapsed ()
3. Munad olid ilusad ja (*mitme-värvilised*)
4. Maiad lapsed sõid ka (*kollast*) pühadesaia.

5. Mis toimus peale munapühi? Loe kolmas salm.

1. Miks oli kanapesa peale pühi tühi?
2. Mida kanad sõid?
3. Kui kanad said kõhu täis, mida nad siis tegid?

6. Moodusta lauseid.

1. Pärast munapühi oli

2. Lapsed andsid kanadele söögiks

3. Kanad sõid kõhu täis ja hakkasid

4. Lapsed leidsid kanapesast jälle

6. KEVADPÜHAD

Lihavõtted on väga toredad kevadised pühad. Neid pühi nimetame veel

- kevadpühad,
- munapühad,
- üles-tõusmis-pühad.

KEVADPÜHAD on need sellepärast, et neid peetakse kevadel. Kevad toob kaasa päikest, soojust ja valgust. Ilma päikeseta ei ole elu. Päikest vajavad kõik taimed, loomad ja inimesed. Maa-põuest pistavad oma nina välja esimesed lumikellukesed ja märtsikellukesed. Varakevadel hakkab õitsema ka ilus kollane lill, paiseleht.

Kevadel ilmuvad paju-põõsa okstele paju-urvad. Need on nii armsad, et inimesed nimetavad neid paju-tibudeks ehk paju-kiisudeks. Pühadeks toome vaasi urbadega pajukoosi. Urbadega pajupõõsas ongi esimesi kevade-kuulutajaid.

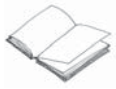
MUNAPÜHAD on need sellepärast, et munade värvimine on kõige tuntum pühade-komme. Munade värvimine meeldib eelkõige lastele. Tavaliselt värvime palju mune hästi kirjuks. Enne munade söömist koksime neid. Koksimise ajal mõtleb igaüks mingi soovi. Kui muna jääb terveks, siis peab soov ka täide minema. Paljude munapühatoitude valmistamisel kasutame kanamune.

1. Vasta küsimustele.

1. Mis nime kannavad kevade kõige tähtsamad pühad?
2. Mida toob kevad endaga kaasa?
3. Mida on eluks vaja loomadel, taimedel ja inimestel?
4. Mis on esimesed kevadlilled?
5. Mida nimetavad inimesed pajutibudeks ja pajukiisudeks?
6. Mis on kevadpühade kõige tuntum komme?
7. Millele tuleb munade koksimise ajal mõelda?

2. Loe ja leia tekstist laused, milles räägiti päikesest. Täienda lauseid.

1. Kevad toob kaasa, soojust ja valgust.
2. Ilma ei ole elu.
3. vajavad kõik taimed, loomad ja inimesed.

3. Loe ja leia tekstist laused, milles räägiti pajuurbadest. Täienda lauseid.

1. Kevadel ilmuvad pajupõõsa okstele
2. on nii armsad ja inimesed nimetavad neid pajutibudeks ja pajukiisudeks.
3. Pühadeks toome vaasi
4. pajupõõsas on esimesi kevadekuulutajaid.

4. Loe ja leia tekstist laused, milles räägiti munadest. Täienda lauseid.

1. värvimine on kõige tuntum pühade-komme.
2. värvime tavaliselt hästi kirjuks.
3. Enne koksime neid.
4. Kui muna, siis läheb soov ka täide.
5. Kevadpühade toitude valmistamisel kasutavad inimesed palju

5. Loe ja vali, mis sõnad sobivad. Tõmba maha, mis ei sobi.

1. Pühademunad on

värvilised
hästi kirjud
karvased
kevadekuulutajad

kandilised
toored
täpilised
siiru-viirulised

pruunid pesamunad peenikesed keedetud

2. Pühademune saab värvida *munalaki*, *munakollase*, *sibulakoorte*, *lõnga-juppide*, *rasvakriidi* ja *riide-värvidega*.
3. Pühademune saab kaunistada *kleepsude*, *muna-viltpliiatsite* ja *kommidega*.

?

6. Mõtle ja vasta.

1. Millal on sel aastal munapühad?
2. Mis päeval ei toimu koolitööd?
3. Mis on sinu pere pühadekombed?
4. Mis pühadekaunistusi tegid oma klassi või koju?
5. Mis toitude valmistamisel kasutad mune?

7. TOIDURETSEPTID

Paljude toitude valmistamisel on vaja keedetud mune. Sa lugesid neljandas klassis, kuidas mune keeta. Tuleta meelde!

1. KEEDUMUNAD

Aja madalas keedunõus vesi keema. Lisa veele veidi soola, siis ei lähe munakoor katki. Tõsta munad vahukulbiga või lusikaga keevasse vette ja lasse veel uuesti keema minna. Munade kõvadus oleneb keetmise ajast: 3 minutit keedetud munal on munavalge kõva ja munakollane vedel. 5 minuti keetmise järel on munavalge kõva, aga munakollane pehme. Kui tahame kõva muna, keedame 10 minutit. Pärast keetmist tõstame munad kohe külma vette, siis tuleb koor kergemini lahti.

1. Vasta küsimustele lühidalt. Loe vastus.

1. Missugusesse vette tuleb toores kanamuna panna?
2. Mida tuleb lisada veele, et munakoor ei puruneks?
3. Mille abil tuleb munad keevasse vette panna?
4. Mida tuleb teha pärast keetmist? Milleks?

2. Mõtle ja vasta. Mitu minutit keetsid neid mune?

Kõva munavalge, pehme munakollane ... minutit

Kõva munavalge, vedel munakollane ... minutit

Kõva munavalge, kõva munakollane ... minutit

2. MUNAVÕI

● Ained

100 g võid

1–2 kõvaks keedetud muna

sool

roheline sibul

- **Töövahendid**

Kauss, puulusikas, nuga

- **Valmistamine**

1. Hõõru või kausis puu-lusikaga pehmeks.
2. Koori keedetud munad.
3. Haki munad peeneks.
4. Lisa munad võile ja hõõru puu-lusikaga ühtlaseks seguks.

- **Kaunistamine**

Riputa või peale hakitud roheline sibul.

- **Serveerimine**

Munavõid sobib määrada saiale või leivale.

3. Vasta küsimustele.

1. Kui palju on tarvis võid kaussi panna?
2. Mitu minutit on vaja keeta, et saada kõva keedumuna?
3. Mis vahendeid on munavõi tegemiseks tarvis?
4. Pärast mida hakid muna peeneks?
5. Mida hõõrud puulusikaga ühtlaseks seguks?
6. Millega võib munavõid kaunistada?

4. Järjesta tegevused ja nummerda.

- ☐ Kaunistamine rohelise sibulaga.
- ☐ Või pehmeks hõõrumine.
- ☐ Kooritud keedumunade hakkimine.
- ☐ Muna ja või segamine puulusikaga.

3. TÄIDETUD MUNAD

- **Ained**

2 kõvaks keedetud muna

1 supilusikatäis hapukoort või majoneesi

pisut soola

kaunistuseks rohelist sibulat

- **Töövahendid**

Puulusikas, kauss, taldrik, nuga

- **Valmistamine**

1. Koori kaks keedetud muna.

2. Lõika munad pooleks.

3. Võta munakollased välja ja pane kaussi.

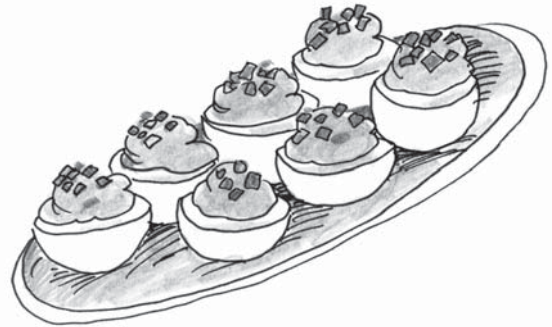
4. Aseta munavalged taldrikule (kui munavalged püsti ei seisa, siis lõika need alt siledaks).

5. Hõõru munakollased lusikaga peeneks.

6. Lisa munale juurde üks lusikatäis koort või majoneesi.

7. Lisa maitseks pisut soola ja sega hoolega läbi.

8. Tõsta klopid muna-segu munavalge õõnsustesse.

- **Kaunistamine**

Riputa täidetud munadele hakitud roheline sibul.

- **Serveerimine**

Sobib süüa võileiva või kartulisalati juurde.

5. Vasta küsimustele. Märki, kas leidsid vastuse tekstist (T) või mõtlesid juurde (M).

1. Mitu muna on tarvis keeta? ☐

2. Mitu munapoolt saad, kui munad pooleks lõikad? ☐

3. Mida tuleb teha, kui munad ei seisa taldrikul püsti? ☐

4. Mis aineid on vaja kausis hoolega segada? ☐

5. Kuhu tõstad munakollase-segu? ☐

6. Mitu täidetud muna saad? ☐

7. Millega kaunistad täidetud mune? ☐

4. KARTULISALAT

• Ained

4 keedetud kartulit

1 kõvaks keedetud muna

1 hapukurk või värske kurk

4–5 supilusikatäit hapukoort

1 supilusikatäis rohelist sibulat

Soovi korral võid salatisse lisada ka keeduvorsti.

Hapukoorele võid lisada maitseks veidi majoneesi.

• Töövahendid

Nuga, kahvel, kauss, lusikas

• Valmistamine

1. Lõika kartulid väikesteks kuubikuteks (koorega keedetud kartulid tuleb enne koorida).

2. Koori munad ja haki kahvliga peeneks.

3. Lõika kurk väikesteks tükkideks.

4. Lõika vorst väikesteks kuubikuteks.

5. Haki sibulapealsed peeneks.

6. Pane kõik peenestatud toiduained kaussi.

7. Lisa kaussi hapukoor ja pisut soola.

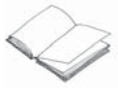
8. Sega kõik toiduained hoolikalt läbi, maitse.

• Kaunistamine

Salati võib kaunistada munatükkide, rohelse sibula või kurgiviiludega.

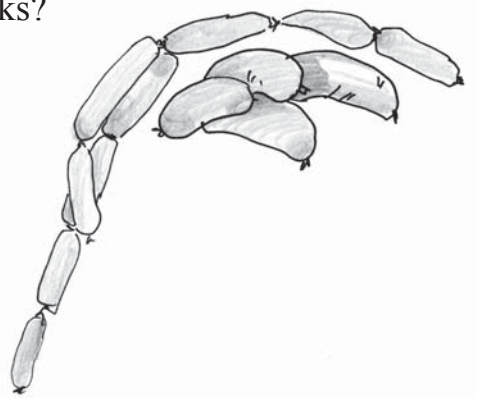
• Serveerimine

Kartulisalati kõrvale sobib süüa lihatoite, viinereid ja vorstikesi.

6. Vasta küsimustele.

1. Mis toiduaineid on vaja kartulisalati valmistamiseks?
2. Mida võid soovi korral veel juurde lisada?
3. Mis ained tuleb lõigata -kujulisteks tükkideks?
4. Mida on tarvis peeneks hakkida?
5. Mida tuleb kausis hoolikalt läbi segada?
6. Millega võid kartulisalatit kaunistada?
7. Kas sina oled kartulisalatit teinud?
8. Mida sõid kartulisalati juurde?

7. Asenda sulgudes olevad sõnad.

1. Salati valmistamiseks on vaja (10 minutit) keedetud muna.
2. Kartulid lõikan (kuubi-kujulisteks tükkideks)
3. Munad (surun) kahvliga peeneks.
4. Lõikan kurgi ja vorsti (tillukesteks) tükkideks.
5. (Asetan) toiduained kaussi.
6. Siis (panen juurde) hapukoort ja segan kõik hoolega läbi.
7. Kaunistuseks (puistan) peale hakitud sibulapealseid.

8. LIHAVÕTTED BULLERBYS

Astrid Lindgreni järgi

1 Lihavõtte-õhtul sõi Vahetalu pere köögis. Laual oli ilus sinine lina ja kollased lihavõtte-taldrikud. Ka kaseoksad seisis laual vaasis. Liisa, Lasse ja Bosse olid munad punaseks, rohelineks ja kollaseks värvunud. Need olid laual nii kenad! Vahetallu tulid ka teised Bullerby lapsed: Anna, Britta ja Olle. Lastel oli väga lõbus mune koksida. Nad võistlesid, kes jaksab rohkem mune ära süüa. Olle pistis nahka koguni kuus muna. Kui lapsed lõpetasid munade söömise, ütles Bosse: “Albertina on tõesti hea kana.” Bosse vist arvas, et tema kana Albertina munes kõik need munad.

2 Vahetalu pere-ema peitis laste jaoks aegsasti ära suured šokolaadist munad. Pärast sööki hakkasid lapsed neid otsima. Ema oli munad alati väga kavalasti ära peitnud. Liisa lihavõtte-muna oli peidus köögikapis, keedunõude taga. Üllatus-muna oli kaetud hõbedase paberiga. Muna sees oli peidus pisike tibu ja palju kompvekke. Ka Britta, Anna, Lasse, Olle ja Bosse leidsid oma lihavõtte-munad üles.

3 Lapsed tahtsid ka vanaisale häid pühi soovida. Anna tegi ettepaneku minna vanaisa juurde kogelmogelit kloppima. Lapsed võtsid kaasa munad, suhkru ja klaasid. Vanaisa istus oma kiiktoolis ja rõõmustas laste küllatuleku üle. Anna kloppis ühe kogelmogeli ka vanaisale. Vanaisa on ju peaaegu pime ega saa seda ise teha. Vanaisa jutustas lastele, kuidas vanasti elati. Tol ajal ei saanud lapsed mingeid kompvekkidega lihavõtte-mune.

A. Lindgren “Jutte”, Tln 1989, lk 429–434

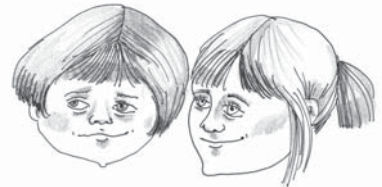
LIHAVÕTTED BULLERBYS

1 Lihavõtte-õhtul sõi Vahetalu pere köögis. Laual oli ilus sinine lina ja kollased lihavõtte-taldrikud. Ka kaseoksad seisis laual vaasis. Liisa, Lasse ja Bosse olid munad punaseks, roheliseks ja kollaseks värvinud. Need olid laual nii kenad! Vahetallu tulid ka teised Bullerby lapsed: Anna, Britta ja Olle. Lastel oli väga lõbus mune koksida. Nad võistlesid, kes jaksab rohkem mune ära süüa. Olle pistis nahka koguni kuus muna. Kui lapsed lõpetasid munade söömise, ütles Bosse: “Albertina on tõesti hea kana.” Bosse vist arvas, et tema kana Albertina munes kõik need munad.

1. Vasta küsimustele lühidalt.

1. Kus oli Vahetalu pere lihavõtteõhtul?
2. Kes elasid Vahetalus?
3. Kes tulid Vahetallu mune koksima ja sööma?
4. Kuidas said aru ütlemisest *pistis nahka*?
5. Kui palju mune suutis Olle ära süüa?
6. Mida arvas Bosse oma kanast Albertinast?

2. Tuleta meelde juttu, milles räägiti Vahetalu laste loomadest.

1. Kuidas Bosse endale Albertina sai?
2. Kes olid Liisa loomad?
3. Mis farmi soovis endale Lasse? Kuidas tal farmi loomine õnnestus?
4. Mida sa tead Bullerby-vanaisast?

3. Mis oli Vahetalus lihavõttepühade ajal laual? Täienda lauseid teksti abil.

1. Vahetalu köögilaua oli (*missugune?*) lina ja (*missugused?*) taldrikud.
2. Laual oli ka vaas (*millega?*)

3. Kausis olid kenad värvilised (*mis?*)
4. Munad olid (*missugused?*), ja

4. Jooni esimese lõigu olulised sõnad ja loe laused.

sõi köögis, seisis laual, olid värvunud, tulid lapsed, oli väga lõbus, nad võistlesid, pistis nahka, Bosse arvas

■ Moodusta nende sõnaühenditega lauseid.

5. Räägi, mis pildi esimese lõigu kohta joonistad.

2 Vahetalu pere-ema peitis laste jaoks aegsasti ära suured šokolaadist munad. Pärast sööki hakkasid lapsed neid otsima. Ema oli munad alati väga kavalasti ära peitnud. Liisa lihavõtte-muna oli peidus köögikapis, keedunõude taga. Üllatus-muna oli kaetud hõbedase paberiga. Muna sees oli peidus pisike tibu ja palju kompvekke. Ka Britta, Anna, Lasse, Olle ja Bosse leidsid oma lihavõtte-munad üles.

6. Vasta küsimustele. Märki, mitmest lausest vastuse leidsid.

1. Kelle jaoks peitis Vahetalu pereema mune? ☐
2. Millal hakkasid lapsed mune otsima? ☐
3. Kuhu ema peitis Liisa šokolaadimuna? ☐
4. Mis üllatus oli Liisa muna sees peidus? ☐
5. Kes leidsid veel šokolaadist lihavõttemune? ☐

7. Tee kokkuvõtte Vahetalu lihavõttepühadest. Lõpeta laused.

Liisa, Lasse ja Bosse värvisid ...

Vahetallu tulid ka ...

Lapsed istusid laua taga ja ...

Olle sõi ...

Bosse arvas, et need munad ...

Vahetalu pereema ...

Pärast sööki hakkasid lapsed ...

3 Lapsed tahtsid ka vanaisale häid pühi soovida. Anna tegi ettepaneku minna vanaisa juurde kogelmogelit kloppima. Lapsed võtsid kaasa munad, suhkrud ja klaasid. Vanaisa istus oma kiiktoolis ja rõõmustas laste küllatuleku üle. Anna kloppis ühe kogelmogeli ka vanaisale. Vanaisa on ju peaaegu pime ega saa seda ise teha. Vanaisa jutustas lastele, kuidas vanasti elati. Tol ajal ei saanud lapsed mingeid kompvekkidega lihavõtte-mune.

8. Vasta küsimustele. Märki kas leidsid vastuse sellest tekstist (T) või mõtlesid juurde (M).

1. Kus elas Bullerby-vanaisa? ☐
2. Milleks võtsid lapsed kaasa suhkrud, munad ja klaasid? ☐
3. Mille üle vanaisa rõõmu tundis? ☐
4. Mis on kogelmogel? ☐
5. Kuidas tehakse kogelmogelit? ☐
6. Miks vanaisa ise kogelmogelit ei teinud? ☐
7. Millest vanaisa lastele jutustas? ☐
8. Mida tead veel Bullerby-vanaisast? ☐

9. Leia ja loe tekstist laused. Kirjuta ☐ sisse, mitmendast lõigust lause leidsid.

1. Liisa, Lasse ja Bosse värvisid munad hästi kirjuks. ☐
2. Olle sõi ära kuus muna. ☐
3. Bosse arvas, et kõik munad munes tema Albertina. ☐
4. Liisa šokolaadi-muna oli peidus köögikapis. ☐

5. Lapsed käisid vanaisale häid pühi soovimas. ☐

6. Anna kloppis vanaisale kogelmogeli. ☐

10. Märki X nende lausete taha, kus kirjeldatakse Bullerby laste lihavõttekombeid.

1. Lapsed koksidsid ja sõid pühademune. ☐

2. Lapsed veeretasid mune künkast alla. ☐

3. Lapsed võistlesid selles, kes jõudis rohkem mune ära süüa. ☐

4. Liisa tõi vaasi urbadega pajuoksi. ☐

5. Bosse kana Albertina munes hästi palju mune. ☐

6. Lihavõttejänku peitis munad köögikappi. ☐

7. Lapsed otsisid peidetud šokolaadimune. ☐

11. Loe ja leia, mis Liisa jutus ei vasta loetud tekstile. Jooni.

Mulle meeldivad munavõttepühad. Meile tulid külla Bullerby vanaisad. Me istusime söögilauda ning koksime, kaunistasime ja sõime mune. Isa peitis šokolaadimunad hästi kavalasti ära. Minu muna oli köögikapis keedunõude all. Siis läksime vanaisa juurde kogelmogelit koksima.

12. Räägi Bullerby laste munapühadest.

... lina
... vaasis
... taldrikud
... munad

... olid Vahetalus
... koksidsid mune
... võistlesid munade söömisel
... otsisid šokolaadimune
... käisid vanaisal külas
... kloppisid kogelmogelit
... kuulasid vanaisa jutte

13. Loe Priidu ja Anti jutukesi. Leia, mida võiks muuta.

1. Priidu jutustus Bullerby pühadest.

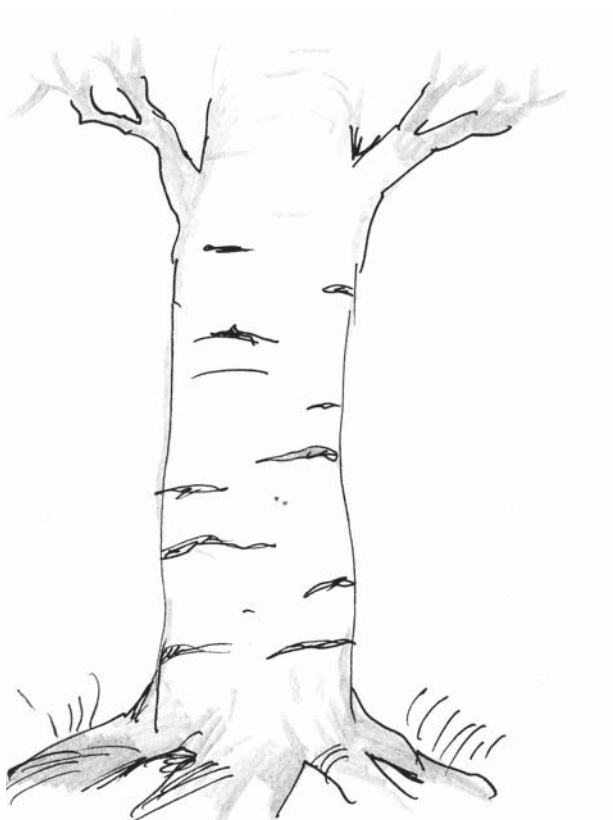
Kõik Bullerby lapsed tulid ka Vahetallu pühi pidama ja nad sõid ja koksidsid pühademune ja tegid munasöömise võistluse ja siis ta võitis selle võistluse ja siis nad leidsid üles šokolaadimunad. Nad võtsid muna, suhkrud ja klaasid kaasa ja läksid siis vanaisa juurde ja tegid seal siis kogelmogelit ja tal oli hea meel, et lapsed külla tulid.

2. Anti jutustus Bullerby pühadest.

Kõik Bullerby lapsed olid munapühade ajal Vahetalus. Liisa, Lasse ja Bosse värvisid munad hästi ilusaks. Lapsed koksidsid ja sõid mune. Olle suutis koguni kuus muna ära süüa. Ema peitis šokolaadimunad ära ja lapsed otsisid need üles. Liisa leidis oma muna köögikapist. Siis läksid lapsed vanaisale häid pühi soovima ja kloppisid seal ka kogelmogelit. Vanaisa oli rõõmus, et lapsed tulid külla. Ta ise ei näinud hästi ja siis oli hea, et lapsed talle kogelmogelit tegid. Vanaisa istus kiiktoolis ja rääkis lastele lugusid.

9. MIKS ON KASE KOOR VALGE? – I

Aleks Kaskneeme järgi

1 Vanasti elas vaene kalamees oma tütre Kaiega. Kaie ema oli ammu surnud. Kaie isa oli nii vaene, et ei jõudnud endale paati osta. Seetõttu käis ta kalal naabrimehe paadiga. Kaie hoidis kodu korras, tegi süüa, parandas kalavõrke ja käis isal merekaldal vastas. Kaie, nagu laps ikka, armastas magusat. Kui isal oli hea kalasaak, siis vahetas ta osa kalu mee vastu. Siis sai Kaie ka pisut magusat maitsta. Aga seda juhtus väga harva.

2 Ühel varakevadel läks Kaie isa jälle kalale. Seekord aga tõusis suur torm. Meri mässas terve öö ja suured lained lõhkusid merekallast ning kaluri paati. Kaie isa merelt enam tagasi ei tulnud. Nüüd oli Kaie vaenelaps.

Pärast isa surma tuli naabrimees ja nõudis Kaie käest paati tagasi. Ta ütles Kaiele: “Paati ma enam tagasi ei saa, sinu isa maja jääb paadi eest minule!” Kuri mees ajas Kaie kodumajast minema. Kaie nuttis, kuid pidi vastu ööd kodust lahkuma. Väike tüdruk sidus rätikusse natuke leiba ja kuivatatud kala ning lahkus kodust.

3 Saabus õhtu. Kaie oli kõndimisest väsinud ja tal hakkas ka külm. Tütarlaps istus ilusate rippuvate okstega kase alla puhkama. Tüdruk sõi natuke leiba ning kala ja aina nuttis. Puu küsis: “Miks sa, väike tüdruk, nutad?” Kaie rääkis kasele, kuidas kuri mees teda oma kodust minema ajas. Kask kuulas, mõtles ja sõnas siis: “Ega ma palju sind aidata saa, aga natuke ikka. Puhka nüüd siin minu okste varjus. Hommikul jookse külla ja too oma isa oherdi, millega ta auke puuris. Ja laena kuskilt mõni pang.” Väsinud ja kurb Kaie magas selle öö kasepuu all. Kask varjas tüdrukut tuule ja külma eest.

MIKS ON KASE KOOR VALGE? – I

1 Vanasti elas vaene kalamees oma tütre Kaiega. Kaie ema oli ammu surnud. Kaie isa oli nii vaene, et ei jõudnud endale paati osta. Seetõttu käis ta kalal naabrimehe paadiga. Kaie hoidis kodu korras, tegi süüa, parandas kalavõrke ja käis isal merekaldal vastas. Kaie, nagu laps ikka, armastas magusat. Kui isal oli hea kalasaak, siis vahetas ta osa kalu mee vastu. Siis sai Kaie ka pisut magusat maitsta. Aga seda juhtus väga harva.

1. Vasta küsimustele.

1. Kes oli Kaie isa?
2. Miks Kaie isa käis kalal võõra paadiga?
3. Mis töid tegi Kaie, kui isa kalal oli?
4. Mida tehakse kodu korrashoidmiseks?
5. Kui tihti sai Kaie magusat mett maitsta?
6. Millal oli Kaiel võimalus mett maitsta?

2. Asenda sulgudes olevad sõnad tekstist leituga.

1. Kaie isa oli vaene (*kalur*)
2. Kalur oli nii vaene, et ei (*suutnud*) paati osta.

3. Ta käis kalal (*teise mehe*) paadiga.
4. Kaie (*valmistas*) süüa ja (*pidas*) kodu korras.
5. Mõnikord läks Kaie isale (*mere äärde*) vastu.
6. Kaie (*oli maias*)
7. Isa (*kauples*) kalade vastu magusat mett.

3. Leia ja jooni esimese lõigu olulised sõnad. Loe laused.

vaene kalamees, oli surnud, ei jõudnud osta, käis kalal, hoidis korras, armastas magusat, vahetas mee vastu, sai maitsta

- Moodusta nende sõnaühenditega lauseid.

4. Räägi, mis pildi joonistad esimese lõigu juurde.

2 Ühel varakevadel läks Kaie isa jälle kalale. Seekord aga tõusis suur torm. Meri mässas terve öö ja suured lained lõhkusid merekallast ning kaluri paati. Kaie isa merelt enam tagasi ei tulnud. Nüüd oli Kaie vaenelaps.

Pärast isa surma tuli naabrimees ja nõudis Kaie käest paati tagasi. Ta ütles Kaiele: "Paati ma enam tagasi ei saa, sinu isa maja jääb paadi eest minule!" Kuri mees ajas Kaie kodumajast minema. Kaie nuttis, kuid pidi vastu ööd kodust lahkuma. Väike tüdruk sidus rätikusse natuke leiba ja kuivatatud kala ning lahkus kodust.

5. Vasta küsimustele.

1. Millal oli merel väga suur torm?
2. Mis lõhkusid kaluri paadi?
3. Mis juhus Kaie isaga?
4. Mida nõudis naabrimees Kaielt kadunud paadi eest?
5. Millal tuli Kaiel kodumajast lahkuda?
6. Mida Kaie kodust kaasa võttis?

6. Loe lauseid kõikide sõnadega. Jooni sobivad sõnad.

1. Kaie isa püüdis merel kalu, kui **puhkes maru.**
tõusis torm.
meri lõhkus paati.
2. Isa ei tulnud merelt enam tagasi ja **Kaiest sai orb.**
Kaie oli emata.
Kaie oli vaenelaps.
3. Naabrimees **laenas**
tahtis paati tagasi.
nõudis
küsis
4. Kaie pidi nüüd **kodumaja maha jätma.**
isakodust ilma jääma.
kodust lahkuma.

7. Leia ja jooni teise lõigu olulised sõnad. Loe laused.

läks varakevadel, tõusis torm, lõhkusid paati, ei tulnud tagasi, oli vaenelaps, nõudis tagasi, jääb paadi eest, ajas minema, lahkus kodust

■ Moodusta nende sõnaühenditega lauseid.

8. Räägi, mis pildi joonistad teise lõigu juurde.

9. Tee kokkuvõtte teisest lõigust. Täienda lauseid.

Ühel varakevadel ...

Kaie isa ...

Naabrimees nõudis Kaielt ...

Kuna paati enam ei olnud, siis ...

Kaie võttis leiva ja kala kaasa ning ...

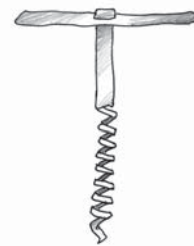
3 Saabus õhtu. Kaie oli kõndimisest väsinud ja tal hakkas ka külm. Tütarlaps istus ilusate rippuvate okstega kase alla puhkama. Tüdruk sõi natuke leiba ning kala ja aina nuttis. Puu küsis: "Miks

sa, väike tüdruk, nutad?” Kaie rääkis kasele, kuidas kuri mees teda oma kodust minema ajas. Kask kuulas, mõtles ja sõnas siis: “Ega ma palju sind aidata saa, aga natuke ikka. Puhka nüüd siin minu okste varjus. Hommikul jookse külla ja too oma isa oherdi, millega ta auke puuris. Ja laena kuskilt mõni pang.” Väsinud ja kurb Kaie magas selle öö kasepuu all. Kask varjas tüdrukut tuule ja külma eest.

10. Vasta küsimustele lühidalt. Loe vastus.

1. Millal istus Kaie kase alla puhkama?
2. Mida Kaie õhtusöögiks sõi?
3. Mida Kaie oma elust kasele rääkis?
4. Mis abi sai Kaie kasepuult?
5. Mida soovitas kask Kaiel hommikul teha?
6. Mida märgivad sõnad *oherdi* ja *pang*?

OHERDI
PUUR

PANG
ÄMBER

11. Moodusta ühest lausest küsisõnade abil mitu lauset.

Kaie oli kõndimisest väsinud ja ta istus kase alla puhkama.

1. Kaie (*mida tegi*) ja väsis ära.
2. Tüdruk istus (*kuhu?*)
3. Ta istus kase alla (*milleks?*)

Kaie rääkis kasele, et kuri naabrimees ajas ta kodust minema.

1. Kaie rääkis oma murest (*kellele?*)
2. Naabrimees oli (*missugune?*)
3. Kuri mees (*mida tegi?*)

Kask palus Kaiel hommikul külast oherdi ja pang tuua.

1. Kask palus Kaiel minna (*kuhu?*)
2. Kask palus minna külasse (*millal?*)
3. Kask palus tuua (*mille?*)

12. Leia ja jooni kolmanda lõigu olulised sõnad. Loe laused.

oli väsinud, istus puhkama, sõi ja nuttis, rääkis kasele, kask sõnas, too oherdi, laena pang, magas öö, varjas tüdrukut

■ Moodusta nende sõnaühenditega lauseid.

13. Räägi, mis pildi selle lõigu juurde joonistad.

14. Tee kokkuvõtte kolmandast lõigust.

Kurb ja väsinud Kaie ...

Tüdruk kurtis ...

Kask palus Kaiel hommikul ...

Puu pakkus ööseks ...

15. Räägi Kaie kurvast saatusest.

KAIE EMA

oli surnud

KAIE ISA

vaene kalur

laenas paati

käis kalal

uppus tormi ajal

KAIE

koristas

tegi süüa

ootas isa

jäi orvuks

pidi lahkuma

KURI NAABER

laenas paati

tahtis tagasi

ajaskodust välja

MIKS ON KASE KOOR VALGE? – II

1 Hommikul paistis ilus varakevadine päike. Kaie sõi ära oma viimase leivatüki ja hakkas külasse minema. Ta päris kaselt: “Siin on suur mets ja palju puid. Kuidas ma sind tagasi tulles üles leian?” Kask kostis: “Võta rätik ja seo see mu tüve ümber. Valge rätik paistab kaugele.”

Kaie tuli külast tagasi, kaasas ämber ja puur. Kask ütles: “Puuri mu tüvesse auk ja pane nõu augu alla.” Kaie tegi, nagu puu õpetas. Tüvesse tehtud august tilkus magusat kasemahla. Kaie jõi seda ja ta meel läks rõõmsamaks. Hea kasepuu oli teda aidanud.

Kaie tassis suure pangetäie kasemahla külasse. Ta vahetas selle leiva ja kala vastu ning kõhumure oligi murtud.

2 Kaie leidis peavarju ühe vaese vanaeide juures. Eideke ütles: “Kuhu sa, vaenelaps, ikka lähed? Jää mulle seltsiks!”

Mitu nädalat käis Kaie kaselt magusat saamas. Valge rätik kasepuu ümber näitas talle õiget teed. Kasel lõid lehed hiirekõrvule ja puu ütles: “Selleks korraks aitab. Pane nüüd augule puust punn ette!”

Läks mööda hulk aastaid, kask hoidis ikka valget rätikut oma tüve ümber. Eks ikka selleks, et magusa kasemahla juurde teed juhatada. Tänapäevalgi paistab kask teiste puude hulgast kaugele silma.

MIKS ON KASE KOOR VALGE? – II

1 Hommikul paistis ilus varakevadine päike. Kaie sõi ära oma viimase leivatüki ja hakkas külasse minema. Ta päris kaselt: “Siin on suur mets ja palju puid. Kuidas ma sind tagasi tulles üles leian?” Kask kostis: “Võta rätik ja seo see mu tüve ümber. Valge rätik paistab kaugele.”

Kaie tuli külast tagasi, kaasas ämber ja puur. Kask ütles: "Puuri mu tüvesse auk ja pane nõu augu alla." Kaie tegi, nagu puu õpetas. Tüvesse tehtud august tilkus magusat kasemahla. Kaie jõi seda ja ta meel läks rõõmsamaks. Hea kasepuu oli teda aidanud.

Kaie tassis suure pangetäie kasemahla külasse. Ta vahetas selle leiva ja kala vastu ning kõhumure oligi murtud.

1. Vasta küsimustele. Märki, mitmest lausest vastuse leidsid.

1. Missugune oli varakevadine hommik? ☐
2. Pärast mida hakkas Kaie külasse minema? ☐
3. Mis murega Kaie kase poole pöördus? ☐
4. Mida kask soovitas Kaiel teha? ☐
5. Mille tõi Kaie külast kaasa? ☐
6. Mida tegi Kaie, nagu kask õpetas? ☐
7. Millest muutus tüdruku meel rõõmsamaks? ☐
8. Mille eest inimesed Kaiele süüa andsid? ☐

2. Täienda lauseid. Vali kasti seest ja kirjuta lünka sõnad.

1. Kaie tõi külast ja kaasa.
2. Tüdruk puuris tüvesse
3. Kaie asetaskas puu alla
4. August jooksis magusat
5. Kaie viis pangetäie mahla külasse ja sai

pang	rätik
koor	paat
oherdi	ämber
auk	mahl
leib	raha

3. Leia ja jooni neljanda lõigu olulised sõnad. Loe laused.

hakkas minema, päris kaselt, tüve ümber, paistab kaugelt, tuli tagasi, tegi nagu puu õpetas, tilkus kasemahla, läks rõõmsamaks, tassis külasse, oligi murtud

■ Moodusta nende sõnaühenditega lauseid.

4. Räägi, mis pildi selle lõigu kohta joonistad.

2 Kaie leidis peavarju ühe vaese vanaeide juures. Eideke ütles: “Kuhu sa, vaenelaps, ikka lähed? Jää mulle seltsiks!”

Mitu nädalat käis Kaie kaselt magusat saamas. Valge rätik kasepuu ümber näitas talle õiget teed. Kasel lõid lehed hiirekõrvule ja puu ütles: “Selleks korraks aitab. Pane nüüd augule puust punn ette!”

Läks mööda hulk aastaid, kask hoidis ikka valget rätikut oma tüve ümber. Eks ikka selleks, et magusa kasemahla juurde teed juhatada. Tänapäevalgi paistab kask teiste puude hulgast kaugele silma.

5. Vasta küsimustele. Märki, kas leidsid vastuse tekstist (T) või mõtlesid juurde (M).

1. Kelle juures Kaie uue kodu leidis? ☐
2. Mida Kaie lahke vanaeidekese juures võis teha? ☐
3. Kui kaua kask magusat mahla andis? ☐
4. Millal kase mahlajooks peatus? ☐
5. Mida tuli teha, kui kask lõpetas mahla andmise? ☐
6. Mille järgi tunnevad inimesed magusa mahlapuu teiste hulgast ära? ☐
7. Kuidas said aru väljendist *kased on hiirekõrvul*? ☐

HIIREKÕRVAD

6. Asenda sulgudes olevad sõnad tekstist leituga.

1. Kaie leidis (*kodu*) vanaeidekese juures.
2. Kaie oli eidekesele (*kaaslaseks*)
3. Kaie sai mitu nädalat kaselt (*maitsvat*) mahla.
4. Kui kasel olid lehed juba (*pisikesed lehed*), siis lõpetas puu mahla andmise.
5. Kaie lõi augule puust (*korgi*) ette.

7. Leia ja jooni teise lõigu olulised sõnad. Loe laused.

leidis peavarju, käis magusat saamas, näitas teed, lõid hiirekõrvule, puust punn ette, hoidis rätikut, teed juhatada, paistab silma

■ Moodusta nende sõnaühenditega lauseid.

8. Tee kokkuvõtte neljandast ja viiendast lõigust. Täienda lauseid.

Hommikul tõi Kaie külast (*mille?*) ja

Ta puuris kase tüvesse (*mille?*)

August tuli magusat (*mida?*) ja see voolas (*mille sisse?*)

Kaie jõi magusat mahla ja viis ämbritäie ka (*kuhu?*)

Inimesed andsid mahla eest Kaiele (*mida?*)

Kaie leidis endale ka (*mille?*)

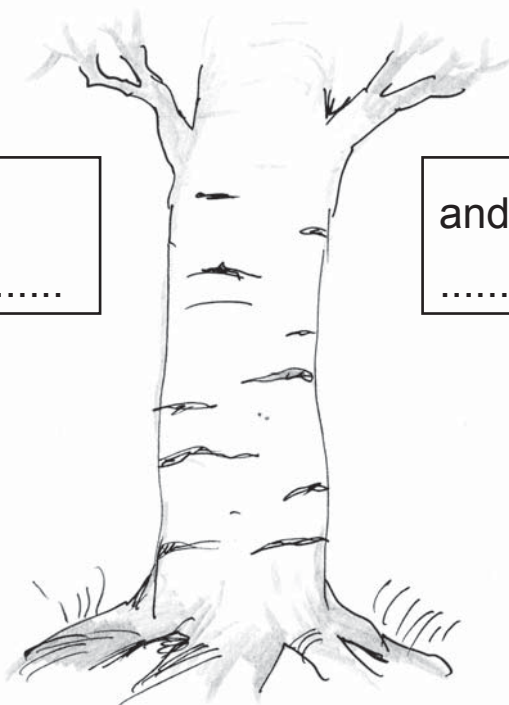
9. Räägi, kuidas Kaie sai kaselt abi.

lohutas ja
tüdrukut

varjas ja
..... eest

õpetas, kuidas
.....

andis magusat
.....

10. KASEMAHL

1 Mardi vanaisa juures Allika talus kasvab palju kasepuid. Igal varakevadel võtab Taadu puuri ja otsib jämeda kase, millest mahla võtta. Mardi perele maitseb nii värske kui ka hapu kasemahl. Mart otsis internetist teavet kasemahla kohta. Ta sai teada, et kasemahl hakkab voolama aprillis. Tuleb murda väike oksake, siis saab teada, kas kases mahl juba liigub. Murdekohta tekib mahlapiisk ja siis ongi õige mahlavõtmise aeg käes. Ühelt puult saab umbes 20 liitrit magusat jooki. Kask annab mahla kaks-kolm nädalat. Mahlade liikumine lõpeb siis, kui kasel on hiirekõrvad.

2 Laupäeval sõitiski Mart maale, et vanaisa käest mahlakogumise tarkusi õppida. Vanaisa Peeter oli nõus pojapojale rääkima ja näitama, kuidas kaselt mahla võtta. Taadu rääkis, et vanem ja jämedam kask annab magusama mahla. Vanaisa seletas: “Kasetüvesse umbes meetri kõrgusele puurime 3–5 cm sügavuse augu. Lepast teeme 30–40 cm pikkuse tila. Tilasse tuleb lõigata soon, mida mööda mahl nõusse voolab. Selle kogumisrenni lööme puu sisse. Renni alla asetame mahlanõu. Kui puu lõpetab mahla-andmise või mahlast on isu täis, siis võtame tila august välja.” Mart ütles vanaisale: “Ja siis tuleb augu ette punn panna.” Vanaisa lausus: “Õige, Mart-poiss. Muidu võib mädanik puu sisse minna.”

3 Mart rääkis vanaisale, et ta uuris ka internetist üht-teist kasemahla kohta. “Kasemahlas on vähe suhkrut, kuid selles on vitamiine. Kõige tervislikum on juua värsket kasemahla,” teadis Mart.

Mammi lisas omalt poolt juurde: “Kasemahl ei püsi kaua värskena. Mahla võib pudelisse panna, lisada maitseks rosinaid ja veidi apelsini- või sidrunikoort. Kui mahl on liiga lahja, siis tuleb panna ka pisut suhkrut juurde. Pudeleid tuleb hoida paar päeva soojas toas ja siis panna külmkappi. Pisut hapukas kasemahl on parem kui poest ostetud limps.”

“Ega midagi, poiss, homme lähme kaske tikkama!” lõpetas vanaisa oma jutu.

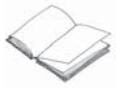
KASEMAHL

1 Mardi vanaisa juures Allika talus kasvab palju kasepuid. Igal varakevadel võtab Taadu puuri ja otsib jämeda kase, millest mahla võtta. Mardi perele maitseb nii värskel kui ka hapu kasemahl. Mart otsis internetist teavet kasemahla kohta. Ta sai teada, et kasemahl hakkab voolama aprillis. Tuleb murda väike oksake, siis saab teada, kas kases mahl juba liigub. Murdekohta tekib mahlapiisk ja siis ongi õige mahlavõtmise aeg käes. Ühelt puult saab umbes 20 liitrit magusat jooki. Kask annab mahla kaks-kolm nädalat. Mahlade liikumine lõpeb siis, kui kasel on hiirekõrvad.

1. Vasta küsimustele.

1. Kust sai Mardi pere kasemahla?
2. Missugusest puust Mardi vanaisa mahla võttis?
3. Mida Mart internetist järele uuris?
4. Mis kuu on kasemahla-kuu?
5. Kuidas saab teada, et on õige aeg mahla võtta?
6. Kui palju mahla võib ühe puu käest saada?
7. Millal lõpeb kases mahlade liikumine?

2. Leia ja jooni esimese lõigu olulised sõnad. Loe laused.

võtab puuri, otsib kase, otsis internetist, hakkab voolama, tekib mahlapiisk, annab mahla, on hiirekõrvus

■ Moodusta nende sõnaühenditega lauseid.

3. Värv kokkusobivad lausepooled ühte värvi. Loe laused.

1.	Mardi vanaisa võttis mahla kaselt,	siis oli õige aeg mahla võtta.	Õ
2.	Kui oksa murdekohta tekkis mahlapiisk,	siis, kui kasel olid hiirekõrvad.	V
3.	Mart sai internetist teada,	mis oli vana ja jäme.	K
4.	Mahlade liikumine puus lõppes	et aprill on mahlakuu.	I

4. Loe tabeli lõpul olevad tähed õiges järjekorras. Saad teada, mis sõnaga nimetati kasepuud Lõuna-Eestis.

5. Loe laused. Jooni alla, mis erineb loetud tekstist.

Vanaisa otsis varatalvel jämeda kase. Lai puu andis alati magusa kasemahla. Tavaliselt hakkas kasemahl kiikuma aprillis. Kui oksakese murdekohta tekkis mahlapiim, siis oli paras aeg mahla võtta. Ühelt puult võis saagida umbes 20 liitrit magusat mahla. Mardi perele maitses nii värske kui ka hapu piim.

6. Loe laused õigesti.

7. Mida said kasemahla kohta teada? Märki ☐ sisse X.

- Mardi vanaisa võtab varakevadel kaselt mahla. ☐
- Kasemahla saab võtta aprillikuus. ☐
- Aprill tuleb pärast märtsikuud. ☐
- Üks puu annab umbes 20 liitrit mahla. ☐
- Kaseokstest tehakse saunavihtu. ☐
- Kaselt saab mahla mõne nädala jooksul. ☐

2 Laupäeval sõitiski Mart maale, et vanaisa käest mahlakogumise tarkusi õppida. Vanaisa Peeter oli nõus pojapojale rääkima ja näitama, kuidas kaselt mahla võtta. Taadu rääkis, et vanem ja jämedam kask annab magusama mahla. Vanaisa seletas: “Kasetüvesse umbes meetri kõrgusele puurime 3–5 cm sügavuse augu. Lepast teeme 30–40 cm pikkuse tila. Tilasse tuleb lõigata soon, mida mööda mahl nõusse voolab. Selle kogumisrenni lööme puu sisse. Renni alla asetame mahlanõu. Kui puu lõpetab mahla-andmise või mahlast on isu täis, siis võtame tila august välja.” Mart ütles vanaisale: “Ja siis tuleb augu ette punn panna.” Vanaisa lausus: “Õige, Mart-poiss. Muidu võib mädanik puu sisse minna.”

8. Vasta küsimustele lühidalt ja loe vastus.

1. Milleks Mart laupäeval vanaisa juurde sõitis?
2. Mida vanaisa oli nõus pojapojale õpetama?
3. Missuguselt kaselt saab magusamat mahla?
4. Mis võõraid sõnu kasutas vanaisa, kui õpetas Mardile mahla võtmist?
5. Kuidas saad aru sõnadest *tila*, *soon*, *renn*?
6. Pärast mida tuleb tila kasest välja võtta?
7. Milleks on vaja puu sees olev auk punniga kinni panna?

9. Leia tekstist ja kirjuta mõõtarvud.

1. Vanaisa puuris augu kasetüvesse umbes ... meeter maast.
2. Kasetüvesse tehtud auk oli ... cm sügav.
3. Lepapuust tila ehk kogumisrenn on ... cm pikk.
4. Üks kasepuu võis anda kuni ... liitrit mahla.

10. Asenda sulgudes olevad sõnad tekstist leituga.

1. Taadu andis Mardile edasi mahlakogumise (*teadmisi*)
2. Auk mahla võtmiseks oli kasetüves (*peaaegu*) ühe meetri kõrgusel.

3. Mahl tilkus mööda (*renni*) nõusse.
4. Pärast mahlavõtmise lõppu tuleb augu ette (*kork*) panna.

11. Mida said kasemahla võtmise kohta teada? Leia, mis on õige ja märgi ☐ sisse X.

1. Vanaisa õpetas Mardile kasemahla võtmist. ☐
2. Jämedam ja vanem puu annab magusamat mahla. ☐
3. Vanaisa puuris kasetüvesse 4 cm sügavuse augu. ☐
4. Taadu tegi kogumisrenni lepapuust. ☐
5. Ämber pandi renni ehk tila peale. ☐
6. Pärast mahlavõtmist hakkas kask mädanema. ☐

3 Mart rääkis vanaisale, et ta uuris ka internetist üht-teist kasemahla kohta. “Kasemahlas on vähe suhkrut, kuid selles on vitamiine. Kõige tervislikum on juua värsket kasemahla,” teadis Mart.

Mammi lisas omalt poolt juurde: “Kasemahl ei püsi kaua värskena. Mahla võib pudelisse panna, lisada maitseks rosinaid ja veidi apelsini- või sidrunikoort. Kui mahl on liiga lahja, siis tuleb panna ka pisut suhkrut juurde. Pudeleid tuleb hoida paar päeva soojas toas ja siis panna külmkappi. Pisut hapukas kasemahl on parem kui poest ostetud limps.”

“Ega midagi, poiss, homme lähme kaske tikkama!” lõpetas vanaisa oma jutu.

12. Vasta küsimustele.

1. Kust Mart kasemahla kohta teavet otsis?
2. Mida Mart kasemahla kohta teadis?
3. Mida ütles Mammi värsket kasemahla kohta?
4. Mida võib kasemahlale maitseks juurde lisada?
5. Kui kaua tuleb kasemahla-pudeleid soojas toas hoida?

6. Millal tuleb kasemahla-pudelid külmikusse panna?
7. Mis maitse on sellisel viisil tehtud kasemahlal?
8. Kes õpetas Mardile hapu kasemahla valmistamist?

13. Märki tabelisse, kust sai Mart teadmisi kasemahla kohta. Mitmendast lõigust seda lugesid?

	Internetist	Taadu käest	Lõigu nr
1. Kasemahl hakkab voolama aprillis.	X		1.
2. Üks kask annab umbes 20 liitrit mahla.			
3. Vanem ja jämedam kask annab magusa mahla.			
4. Kasetüvesse tuleb puurida auk ja lüüa sinna tila ehk renn.			
5. Tila tegemiseks sobib leppapuu.			
6. Mahlade liikumine lõpeb siis, kui puul on hiirekõrvad.			
7. Pärast mahlavõtmist tuleb auk punniga kinni panna.			
8. Kasemahlas on vähe suhkrut, kuid palju kasulikke vitamiine.			
9. Värske kasemahl on tervislik.			
10. Kasesse augu tegemise kohta ütles Taadu tikkamine.			

14. Loe, kuidas saab teha haput kasemahla. Täienda lauseid.

Värske kasemahl tuleb panna ...

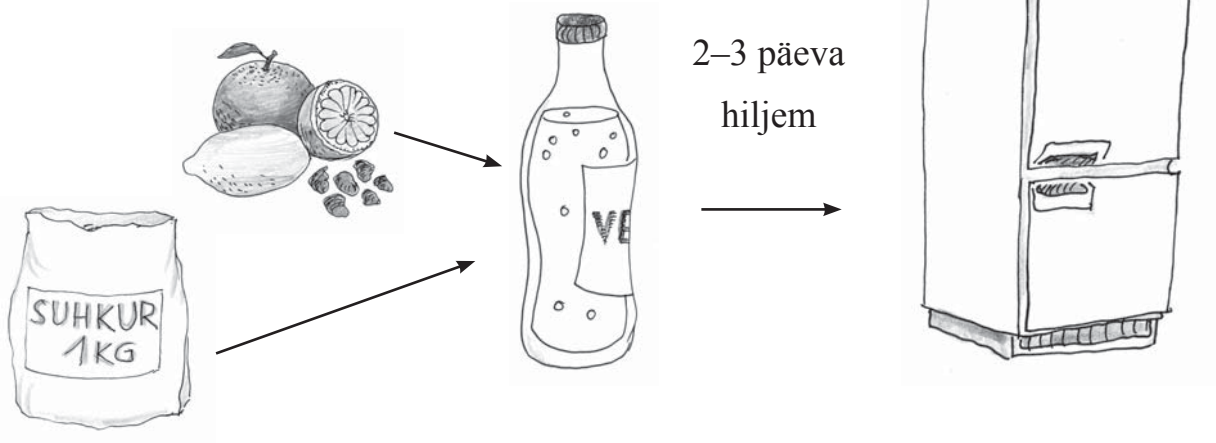
Kasemahlale võib maitseks lisada ...

Kui mahl on liiga lahja, siis lisame ...

Mahlapudeleid tuleb hoida paar päeva ...

Pärast seda paneme pudelid ...

Kasemahla maitse on siis ...

11. PAISELEHT

1 Paiseleht röömustab meid kevadel oma päikese-karva õitega. Paiselehe esimesed õied ilmuvad juba aprilli algul. Pärast lume sulamist tõuseb mullast kahvatu-roheline vars. Selle otsas avaneb kuld-kollane õieke. Aprillis ei ole veel lehti näha. Suured rohelised lehed ilmuvad peale õitsemist. Lehe pealmine pool on roheline, sile ja külmal. Alumine lehepool on hallikas ja kaetud pehmete karvakestega. Paiseleht on ravimtaim. Paiselehe lehed alandavad paistetust. Selleks tuleb paiselehe leht katki hõõruda ja paistes kohale peale panna. Paiselehe-tee aitab köhast lahti saada.

1. Vasta küsimustele.

1. Mis taimel on varakevadel päikese värvi õied?
2. Millal hakkab paiseleht õitsema?
3. Missugune on paiselehe vars?
4. Millal võib näha paiselehe lehti?
5. Missugused on paiselehe lehed?
6. Mis haiguste puhul võivad inimesed paiselehe lehtedelt abi saada?
7. Kuidas inimesed ravisid paistetust?

2. Mõtle ja vasta.

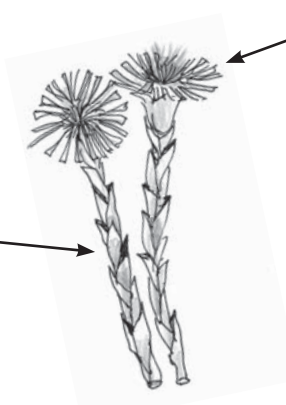
1. Mis lilled õitsevad veel varakevadel?
2. Lapsed ajavad paiselehe õisi ühe teise taime õitega segamini. Mis taime õied on sarnased?

3. Kirjelda paiselehte.

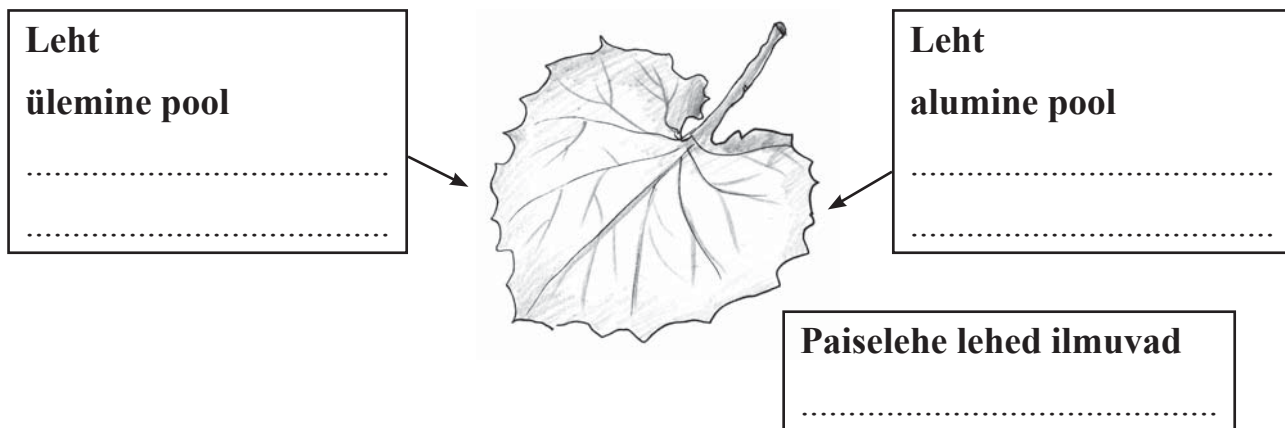

Vars
.....
.....

Õis
.....
.....

Paiseleht õitseb
.....

4. Loe laused. Tõmba üleliigsed sõnad maha.

Paiseleht on ravimtaim toalill. Ravimisel kasutame paiselehe õisi, lehti ja juuri. Paiseleht ravib paistetust, kõhuvalu ja köha. Köha puhul tuleb juua kuuma paiseleheteed ja panna puuleht kurgule. Paistes koha peale tuleb panna keedetud, katki hõõrutud paiselehe leht. Paiselehe lehti saab korjata siis, kui taim õitseb, pärast õitsemist, enne õitsemist.

2 Paiselehest pajatab rahvajutt järgmise loo.

Vaenelaps läks nuttes aasale. Talle tuli vastu vana naine.

Eideke päris: “Miks sa nutad?”

Tütarlaps kurtis: “Võõrasema lõi vastu kätt. Käsi läks paiste ja valutab.”

Eideke võttis maast paiselehe ja lausus: “Paiseleht on pealt-poolt külm nagu võõrasema pilk. See leht on altpoolt soe nagu oma ema pai. Pane lehe sile pool haigele kohale. Siis kaob valu ja paistetust.”

Tütarlaps tegi, nagu eideke õpetas. Ta pani roheline lehepoole vastu kätt ja valu läkski üle.

5. Vasta küsimustele. Märki, kas leidsid vastuse tekstist (T) või mõtlesid juurde (M).

1. Kes on vaenelaps? ☐
2. Mis mure oli tütarlapsel? ☐
3. Kellele vaenelaps oma muret kurtis? ☐
4. Mille ulatas eideke tütarlapsel? ☐
5. Millega eideke võrdles paiselehe ülemist poolt? ☐

6. Mida ütles eideke paiselehe alumise külje kohta? ☐

7. Kumb paiselehepool ravis paistetust? ☐

6. Loe laused kõikide sõnadega ja jooni sobiv. Tuleta meelde ka esimest lõiku.

on krobeline ja kollane.

on sile ja roheline.

1. Paiselehe lehe ülemine pool on külm kui võõrasema pilk.
ravib paistetust.

ravib kõha.

2. Paiselehe alumine pool on pehme nagu ema pai.
on hallikat värvi.
ilmub peale õitsemist.

7. Loe muinasjuttu kahekõnena.

8. Räägi, mis pildi muinasjutu kohta joonistad.

9. Räägi, kuidas eideke aitas vaeslast.

vaenelaps nuttis, kohtas eidekest, tahtis teada, kurtis muret, võõrasema lõi, läks paiste, võttis paiselehe, andis tüdrukule, pani vastu kätt, sai terveks

10. Loe jutukesi ja võrdle. Jooni alla, mis ei sobi.

Triinu	Kevin
Võõrasema lõi tüdrukule vastu kätt. Käsi läks paiste ja valutab. Tüdruk nuttis ja läks kodust minema. Talle tuli vastu eideke. Ta tahtis teada, mis oli juhtunud. Vaenelaps rääkis, et käsi valutab. Eit võttis maast paiselehe ja pani selle vastu kätt. Valu läks üle ja tüdruk tänas eite.	Ta lõi lapsele vastu kätt ja siis läks käsi paiste ja valutab ja ta hakkas nutma. Siis ta läks põllule ja nägi seal nõiamoori ja ta kaebas, et võõrasema lõi ja käsi hakkas siis valutama. Siis eideke kummardus ja murdis ühe lehe ja see oli paiselehe leht ja selle ülemine pool oli külm ja see ravis paistetust. Käsi ei olnud enam valus ja valu läks üle ja siis nad läksid ära.

11. Kumba juttu meeldis sulle lugeda? Miks?

■ Kelle loost said paremini aru?

■ Kui oskad, siis muuda juttu ja loe uuesti.

12. EI TAHA, KUID PEAB

1 “Kuule, poiss! Mis hinded sul inglise keeles on!” hüüdis isa, kes uuris e-koolis Mardi hindeid.

Isa jätkas: “Varem olid sul ikka neljad, sekka mõni viiski, nüüd ainult kolmed reas. Tule vaata ise, viimased hinded on ju lausa kahed!”

Poiss pomises vastuseks: “Ma tean küll. Varem õppisime vähem sõnu ja need olid kergemad. Nüüd annab õpetaja meile nii palju sõnu õppida. Mina küll ei jõua neid selgeks saada.”

Mart seletas isale: “Tead sa, paps, inglise keel on väga keeruline. Kui raamatus on **a**, siis tuleb selle kohta öelda **ei**, **e** on hoopis **ii** ja **i** on jälle **ai**. Inglise keele õpetaja nimi on **Jane**, aga ta ütleb, et tema nime tuleb lugeda **Džein**. Kui pildil on **pall**, tuleb öelda **pool**. Ma tean, et **cake** on kook, aga ütelda tuleb **keik**. On ju raske!”

2 “Mida sa nüüd siis ette võtad, Mart?” tahtis isa teada.

Mart seletas: “Mulle ei meeldi inglise keel, sest sõnade hääldamine ei jää mulle mitte kuidagi meelde.”

Isa jätkas: “Ei saa valida, mida meeldib õppida, mida mitte. Sul on ometi mingid kohustused. Õpilasel on tarvis koolis käia ja õppida. Inglise keel on oluline õppeaine. Seda on väga vaja teada, kas või arvuti kasutamisel,” arvas isa.

Mart õigustas: “Neid sõnu on nii palju! Ma ei jõua neid kõiki nagunii selgeks saada.”

Isa tahtis teada: “Kui palju sõnu pead igas tunnis selgeks õppima?”

Mart seletas isale: “Õpetaja annab meile alati neli-viis uut sõna.”

Isa imestas: “Kas seda on siis palju? Muidugi, kui sa jätab need iga kord õppimata, siis koguneb neid tõesti rohkesti.”

3 Ka Mardi ema sekkus vestlusesse: “Kas sa, Mart, oled mõelnud, et on olemas sõnad **peab** ja **vaja**. Elus on ikka nii, et vahel ei taha või ei viitsi mingit tööd teha. Ometi on seda tarvis teha.”

Isa lisas juurde: “Mõnel hommikul mõtlen, et ei taha ega viitsigi tööle minna. Mis siis küll saaks?”

Poiss arvas: “Siis tehakse sind töölt lahti.”

Ema tõi näite: “Ma käisin eile hambaarsti juures. Arst puuris haiget hammast ja pani plommi. Ta ei öelnud, et ei taha enam ja jätab töö pooleli.”

Mart mõtles ja ütles: “Või näiteks, mis juhtub, kui tuletõrjujad ei lähe maja kustutama? Löövad käega ja ütlevad: “Nii raske, kuum ja tahmane töö!””

Isa ütles jutu lõpetuseks: “Loodan, et said nüüd aru. Koolitöid on tarvis korralikult teha. Hakka kohe inglise keele sõnu õppima. Siis õnnestub varsti kahed ära parandada. Ma küsin sinu käest iga päev viit sõna.”

EI TAHA, KUID PEAB

1 “Kuule, poiss! Mis hinded sul inglise keeles on!” hüüdis isa, kes uuris e-koolis Mardi hindeid.

Isa jätkas: “Varem olid sul ikka neljad, sekka mõni viiski, nüüd ainult kolmed reas. Tule vaata ise, viimased hinded on ju lausa kahed!”

Poiss promises vastuseks: “Ma tean küll. Varem õppisime vähem sõnu ja need olid kergemad. Nüüd annab õpetaja meile nii palju sõnu õppida. Mina küll ei jõua neid selgeks saada.”

Mart seletas isale: “Tead sa, paps, inglise keel on väga keeruline. Kui raamatus on **a**, siis tuleb selle kohta öelda **ei**, **e** on

hoopis **ii** ja **i** on jälle **ai**. Inglise keele õpetaja nimi on **Jane**, aga ta ütleb, et tema nime tuleb lugeda **Džein**. Kui pildil on **pall**, tuleb öelda **pool**. Ma tean, et **cake** on kook, aga ütelda tuleb **keik**. On ju raske!”

1. Vasta küsimustele lühidalt.

1. Mis õppeaine valmistas Mardile raskusi?
2. Kuidas sai isa Mardi hinnetest teada?
3. Kuidas isa teadis, mis hinded olid Mardil varem inglise keeles?
4. Kuidas isa oma pahameelt väljendas?
5. Kuidas võis Mart end tunda, kui isa ta halbu hindeid meelde tuletas?
6. Kuidas saad aru sõnadest *pomises vastuseks*?
7. Kuidas Mart ise oma halbu hindeid põhjendas? Loe.
8. Kuidas püüdis Mart isale selgeks teha, et inglise keel on raske õppeaine? Loe.

2. Leia ja jooni esimeses lõigus:

hüüdis isa, isa jätkas, pomises vastuseks, seletas isale

■ Moodusta nende sõnaühenditega lauseid.

3. Vali sulgudest ja kirjuta lünka sobiv sõna.

1. Isa (*selgitas, kirjeldas, hüüdis*) Mardile: “Tule vaata oma inglise keele hindeid!”
2. Isa (*lõpetas, jätkas, arutas*) oma juttu: “Sul olid hinded ikka neljad ja viied. Mis nüüd lahti on!”
3. Mardile ei meeldinud isa noomimine ja ta (*pomises, põhjendas, küsis*) vastuseks: “Ma tean, mis hinded mul on.”
4. Poiss (*seletas, hüüdis, arvas*): “See on sellepärast, et mulle ei jää inglise keele sõnad mitte kuidagi meelde.”

4. Jooni eri värvi markeriga isa ja Mardi jutt. Loe kahekõnena.

5. Arutle koos Miku ja Mariga.

Mulle tundub, et Mart ei rääkinud kodus, et tal on inglise keeles halvad hinded. Isa võis olla üsna ehmunud, kui nägi, et viimased hinded olid lausa kahed.

Ma arvan, et Mart kartis oma hinnetest rääkida. Ta lootis, et ehk saab need hinded ära parandada, enne kui keegi teada saab.

Mina sain Mardi jutust aru, et ta oli leppinud selliste hinnetega. Poiss kurtis, et inglise keele sõnu on raske õppida. Ta ei rääkinud, et on püüdnud sõnu selgeks saada. Mardil olid ju enne kahtesid kolmed reas.

Huvitav, miks isa juba varem e-koolis hindeid ei vaadanud? Mart oli kolm veerandit häid hindeid saanud.

6. Vali ja kirjuta puuduv sõna lünka õigesti.

kehv, hea, vilets, lugema, kirjutama, eesti, inglise, keeruline, raske, kerge

Mardil olid sel veerandil inglise keeles hinded.

Viienda klassi lapsed õppisid inglise keele sõnu

..... keelsete sõnade hääldus erineb kirjapildist.

Inglise keele sõnade õppimine oli Mardile

2 “Mida sa nüüd siis ette võtad, Mart?” tahtis isa teada.

Mart seletas: “Mulle ei meeldi inglise keel, sest sõnade hääldamine ei jää mulle mitte kuidagi meelde.”

Isa jätkas: “Ei saa valida, mida meeldib õppida, mida mitte. Sul on ometi mingid kohustused. Õpilasel on tarvis koolis käia ja õppida. Inglise keel on oluline õppeaine. Seda on väga vaja teada, kas või arvuti kasutamisel,” arvas isa.

Mart õigustas: “Neid sõnu on nii palju! Ma ei jõua neid kõiki nagunii selgeks saada.”

Isa tahtis teada: “Kui palju sõnu pead igas tunnis selgeks õppima?”

Mart seletas isale: “Õpetaja annab meile alati neli-viis uut sõna.”
Isa imestas: “Kas seda on siis palju? Muidugi, kui sa jätab need iga kord õppimata, siis koguneb neid tõesti rohkesti.”

7. Vasta küsimustele.

1. Mida isa Mardi käest teada tahtis?
2. Mida arvas Mart inglise keele sõnade õppimisest?
3. Mida isa rääkis Mardile õpilaste kohustustest?
4. Mida arvas isa õpilase võimalustest valida meeldivaid tegevusi?
5. Kuidas Mart õigustas õppimata jätmist?
6. Mitu uut sõna tuli Mardil igas inglise keele tunnis selgeks õppida?
7. Mis isa arvates juhtub, kui jätta mitu korda sõnad õppimata?

8. Leia teisest lõigust ja jooni.

tahtis teada, Mart seletas, isa jätkas, Mart õigustas, isa imestas

■ Moodusta nende sõnadega lauseid.

9. Tõmba maha, mis sõna lausesse ei sobi.

1. Isa *tahtis jõudis* teada, miks Mardil on halvad hinded.
2. Mart *õigustas imestas* end, et ei jõua korraga nii palju sõnu selgeks õppida.
3. Isa *jätkas imestas*, miks Mart ei õpi igas tunnis sõnu selgeks.
4. Isa *seletas kirjeldas* Mardile, et kooliõpilase kohustus on õppida.

10. Jooni eri värvi markeriga isa ja Mardi jutt. Loe kahekõnena.

11. Loe laused ja otsusta, kas lause vastab jutu sisule.

		Jah	Ei
1.	Mart sai inglise keeles ainult häid hindeid.		
2.	Mardile jäid inglise keele sõnad hästi meelde.		
3.	Mardile ei meeldinud inglise keele sõnu õppida.		
4.	Mart jõudis igas tunnis neli-viis sõna selgeks õppida.		
5.	Isa arvates peab Mart iga päev inglise keele sõnu õppima.		
6.	Õpilasel on kohustus koolis käia ja õppida.		

12. Arutle koos Miku ja Mariga.

Ma ju ütlesin, et Mart ei teinud midagi selleks, et inglise keele hindeid parandada. Ikka sama jutt: sõnade õppimine on talle raske. Ma ei saanud aru, kas ta kelleltki ka abi küsis.

Ongi raske, kas sa ei arva nii? Mina küll pean igas tunnis inglise keele sõnade hääldamise meelde jätma.

Mina õpin muidugi ka. Aga kui iga kord sõnad selgeks õppida, siis pole rasket midagi.

Mardil on vist nüüd tõesti korraga väga palju sõnu õppida. Ta peab nüüd arvutimängudest loobuma ja iga päev hoolega sõnu kordama.

Räägi nüüd, miks on sinu arvates inglise keele õppimine vajalik.

3 Ka Mardi ema sekkus vestlusesse: “Kas sa, Mart, oled mõelnud, et on olemas sõnad **peab** ja **vaja**. Elus on ikka nii, et vahel ei taha või ei viitsi mingit tööd teha. Ometi on seda tarvis teha.”

Isa lisas juurde: “Mõnel hommikul mõtlen, et ei taha ega viitsigi tööle minna. Mis siis küll saaks?”

Poiss arvas: “Siis tehakse sind töölt lahti.”

Ema tõi näite: “Ma käisin eile hambaarsti juures. Arst puuris haiget hammast ja pani plommi. Ta ei öelnud, et ei taha enam ja jätab töö pooleli.”

Mart mõtles ja ütles: “Või näiteks, mis juhtub, kui tuletõrjujad ei lähe maja kustutama? Löövad käega ja ütlevad: “Nii raske, kuum ja tahmane töö!””

Isa ütles jutu lõpetuseks: “Loodan, et said nüüd aru. Koolitöid on tarvis korralikult teha. Hakka kohe inglise keele sõnu õppima. Siis õnnestub varsti kahed ära parandada. Ma küsin sinu käest iga päev viit sõna.”

13. Vasta küsimustele.

1. Kuidas said aru sõnadest *sekkus vestlusesse*?
2. Mida ema pojale meelde tuletas?
3. Mis näite tõi isa, et pojale seletada töö tegemise vajadust?
4. Mis näite tõi ema?
5. Mida ema ja isa nende näidetega Mardile selgitasid?
6. Milleks rääkis Mart laisast tuletõrjujast?
7. Mida soovitas isa Mardil ette võtta?

14. Leia ja jooni sõnaühendid.

sekkus vestlusesse, lisas juurde, poiss arvas, tõi näite, mõtles ja ütles, ütles lõpetuseks

15. Vali kastist sobivad sõnad ja kirjuta lünka.

sekkus, arvas, tõi näite, lisas, mõtles ja ütles

1. Ema isa ja poja vahelisse vestlusesse.
2. Mart, et inglise keelt ei olegi võimalik selgeks saada.
3. Poiss eelneva jutu juurde, et ta peab igas tunnis viis uut sõna selgeks õppima.
4. Isa: kui õppida iga päev viis sõna, siis on nädala lõpuks 25 sõna selged.
5. Mart: “Olgu, ma õpin iga päev viis inglise keele sõna.”

16. Jooni kolme eri värvi markeriga ema, Mardi ja isa jutt. Loe osalistega.

17. Arutle koos Miku ja Mariga.

Mulle ei meeldi, kui öeldakse: peab midagi tegema. Ma saan aru, et see kohustus on kellegi teise poolt peale sunnitud. Sõna *peab* tekitab minus trotsi.

Parem muidugi, kui oled ise aru saanud, et seda või teist tööd on sul vaja teha.

Mul oli pinginaaber, kelle ema rõhutas: “Kevin, sul peavad kõik hinded neljad-viied olema!” Poiss ei julgenud koju minna, kui oli kolme saanud. Heade hinnete saamine oli ema, mitte Kevini enda soov.

Mina arvan, et vahel on vaja ka sundimist. Kui mina olin väike tüdruk, siis ei tahtnud ma õhtul hambaid pesta. Ema pidi kogu aeg mulle meelde tuletama: “Pese hambaid!” Hiljem kujunes see toiming mulle vajaduseks ja ma ei saa ilma hambaid pesemata enam voodisse minna.

18. Too näiteid, kus on olulised sõnad *peab* ja on *tarvis*. Oled sina teinud, mida ei taha, aga ometi peab?

19. Räägi, mida Mart ette võttis, et inglise keele hindeid parandada.

Järjesta tegevused.

☐

Mardi isa küsis Mardi käest igal õhtul viit inglise keele sõna.

☐

Mart vastas õpetajale inglise keele sõnu ja sai hindeks nelja.

☐

Mart leppis esmaspäeval õpetajaga kokku, millal tuleb sõnu vastama.

☐

Mart õppis ühe nädala jooksul selgeks 25 inglise keele sõna.

☐

Mart õppis iga päev viis sõna selgeks.

■ Mitu sõna õppis Mart selgeks

ühe nädalaga?

kahe nädalaga?

kolme nädalaga?

13. KUIDAS KUKK MAJA EHITAS

Muinasjutt

1 Kukk ja kotkas otsustasid maja ehitada. Kotkas kandis oksi ja sammalt. Ta tassis kogu päeva ja õhtuks oli pool pesa juba valmis. Kotkas vaatas ringi. Ta tahtis näha, kuidas naabrimehel töö edeneb. Kukk ei olnud veel ühtki kõrt kohale toonud. Kukk seletas: “Ma mõtlesin projekti üle. See maja peab tulema erakordne!” Mõtlemine aga väsis kukke nii, et ta jäi kohe tukkuma.

2 Teisel päeval töötas kotkas veel suurema hoolega. Õhtuks oli kotka pesa juba peaaegu valmis. Nüüd sai ta mahti vaadata, mida naabrimees teeb. Kukk kutsus kotkast: “Tule, ma tutvustan maja põhiplaani.” Kukk torkas oksa maa sisse. Ta ütles, et sinna tuleb majale nurgakivi. Kukk jäi tukkuma, sest oksa maa sisse pistmine väsis teda tublisti.

3 Kolmandal päeval sai kotka maja valmis. Kukk tuli ja palus naabri käest abi: “Kulla kotkas! Sa lendad laiemalt ringi, ehk näitad mulle, kust palke saab.” Kotkas juhatas kuke tamme-metsa. Kukk kõndis tähtsalt ümber suure tamme ja lausus: “Homme raiun selle puu maha.” Seepeale heitis kukk magama, sest ümber tamme kõndimine väsis teda tublisti. Öösel tõusis tugev torm ja murdis tamme maha. Kotkas lendas hommikul kuke juurde. Ta nägi murdunud puud.

“Kas sa ise murdsid?” küsis kotkas kukelt.

“Ikka ise,” kiitles kukk ja saputas uhkelt tiibu.

4 Kotkas lendas koju ja jäi ootama, millal kukk uhket lossi ehitama hakkab. Ta ootas mitu päeva, kuid kukke polnud kuskil näha. Kotkas lendas tammikusse tagasi. Kukk istus oksal ja lõdises külmast. Kukk märkas kotkast, ütles talle: “Pälee ehitamine tuleb järgmisele aastale edasi lükata. Mul ei sobi ju ometi palke seljas metsast välja tassida. Aga senikaua magan õrrel.”

Sellest ajast peale magavadki kõik kuked ja kanad õrrel.

KUIDAS KUKK MAJA EHITAS

1 Kukk ja kotkas otsustasid maja ehitada. Kotkas kandis oksi ja sammalt. Ta tassis kogu päeva ja õhtuks oli pool pesa juba valmis. Kotkas vaatas ringi. Ta tahtis näha, kuidas naabrimehel töö edeneb. Kukk ei olnud veel ühtki kõrt kohale toonud. Kukk seletas: “Ma mõtlesin projekti üle. See maja peab tulema erakordne!” Mõtlemine aga väsis kukke nii, et ta jäi kohe tukkuma.

1. Esita küsimus ja leia vastus tekstist.

1. otsustasid maja ehitada?
2. kotkas oma pesa ehitas?
3. kukk sel ajal, kui kotkas ehitas?
4. maja tahtis kukk teha?
5. väsis kukke?

KES?

MIS?

MILLEST?

MIDA TEGI?

MISSUGUNE?

2. Moodusta lauseid.

tahtis
pidas plaani
oli kavas
otsustas
kavatses

uhke
erakordne
ainulaadne

loss
palee

tavaline

maja
elamu

3. Asenda sulgudes olev tekstist leituga.

1. Kukk ja kotkas (*kavatsesid*) maja ehitada.
2. Kotkas (*kandis*) oksi ja sai õhtuks pool pesa valmis.
3. Kukk mõtles kogu päeva ainult (*maja plaani*) üle.
4. Kukk tahtis ehitada (*ainulaadse*) maja.
5. (*Aru pidamine*) väsis kukke ja ta jäi magama.

4. Leia ja jooni esimese lõigu olulised sõnad. Loe laused.

otsustasid ehitada, tassis kogu päeva, vaatas ringi, tahtis näha, ei olnud kohale toonud, tulema erakordne, väsis kukke

■ Moodusta nende sõnaühenditega lauseid.

5. Räägi, mis pildi joonistad esimese lõigu juurde.

6. Räägi kuke ja kotka esimesest tööpäevast.

1. PÄEV

SOOV

TEGEVUSED

TULEMUS

2 Teisel päeval töötas kotkas veel suurema hoolega. Õhtuks oli kotka pesa juba peaaegu valmis. Nüüd sai ta mahti vaadata, mida naabrimees teeb. Kukk kutsus kotkast: “Tule, ma tutvustan maja põhiplaani.” Kukk torkas oksa maa sisse. Ta ütles, et sinna tuleb majale nurgakivi. Kukk jäi tukkuma, sest oksa maa sisse pistmine väsis teda tublisti.

7. Vasta küsimustele.

1. Mis oli kotka hoolsa töö tulemus teisel päeval?
2. Pärast mida läks kotkas naabrimehe tööd vaatama?
3. Mida näitas kukk teisel päeval kotkale?
4. Mida kukk teisel päeval tegi?
5. Mis töö väsis kukke?

8. Leia ja jooni teise lõigu olulised sõnad. Loe laused.

töötas hoolega, oli peaaegu valmis, sai mahti, kutsus kotkast, torkas oksa, tuleb nurgakivi, jäi tukkuma

■ Moodusta nende sõnaühenditega lauseid.

9. Tee kokkuvõtte teisest tööpäevast. Täienda lauseid.

Kotkas jõudis teisel päeval ...

Õhtul läks kotkas ...

Kukk oli terve päeva ...

Kukk torkas oksa maasse ja ...

Oksa maasse pistmine ...

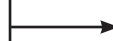
10. Räägi, mis pildi teise tööpäeva kohta joonistad.

11. Räägi kuke ja kotka teisest tööpäevast.

2. PÄEV

TEGEVUSED

TULEMUS

3 Kolmandal päeval sai kotka maja valmis. Kukk tuli ja palus naabri käest abi: “Kulla kotkas! Sa lendad laiemalt ringi, ehk näitad mulle, kust palke saab.” Kotkas juhatas kuke tamme-metsa. Kukk kõndis tähtsalt ümber suure tamme ja lausus: “Homme raiun selle puu maha.” Seepeale heitis kukk magama, sest ümber tamme kõndimine väsis teda tublisti. Öösel tõusis tugev torm ja murdis tamme maha. Kotkas lendas hommikul kuke juurde. Ta nägi murdunud puud.

“Kas sa ise murdsid?” küsis kotkas kukelt.

“Ikka ise,” kiitles kukk ja saputas uhkelt tiibu.

12. Vasta küsimustele, märgi, kas leidsid vastuse tekstist (T) või mõtlesid juurde (M).

1. Mitu päeva ehitas kotkas oma pesa? ☐
2. Mis abi palus kukk kotka käest? ☐
3. Milleks oli kukele palke tarvis? ☐
4. Kuhu kotkas kuke juhatas? ☐
5. Mida lubas kukk teha? ☐
6. Mis sel päeval kukke väsis? ☐
7. Mis juhtus öösel? ☐
8. Mida võis kotkas kuke jutust arvata? ☐

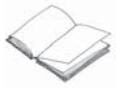
13. Loe laused. Jooni sobivad.

töötas **hoolega**
vihaga
usinalt mitu päeva.
õhinaga

oli **mõtlemisest**
kõndimisest
ehitamisest väga väsinud.
palkide tassimisest

14. Leia ja jooni kolmanda lõigu olulised sõnad. Loe laused.

sai valmis, palus abi, juhatas tammemetsa, kõndis tähtsalt, kõndimine väsitas, heitis magama, torm murdis, nägi puud, küsis kukelt, kukk kiitles

■ Moodusta nende sõnaühenditega lauseid.

15. Räägi, mis pildi selle lõigu kohta joonistad.

16. Räägi kotka ja kuke kolmandast tööpäevast.

3. PÄEV

TEGEVUSED

TULEMUS

17. Tee kokkuvõtte, mida kukk kolm päeva tegi. Asenda sulgudes olev sõna sobivaga.

Kuke majaehitus

Esimesel päeval mõtles kukk maja (*plaani*) üle. Teisel päeval (*pistis*) ta oksa maa sisse.

Kukk otsustas ehitada (*uhke maja*)

Kolmandal päeval lendas kukk (*tammemetsa*) palke otsima.

Kukk (*sammus*) ümber puu ja otsustas järgmisel päeval puu maha raiuda.

Kukk (*hooples*), et murdis ise jämeda tamme maha.

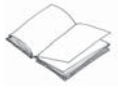
4 Kotkas lendas koju ja jäi ootama, millal kukk uhket lossi ehitama hakkab. Ta ootas mitu päeva, kuid kukke polnud kusil näha. Kotkas lendas tammikusse tagasi. Kukk istus oksal ja lõdises külmast. Kukk märkas kotkast, ütles talle: “Palee ehitamine tuleb järgmisele aastale edasi lükata. Mul ei sobi ju ometi palke seljas metsast välja tassida. Aga senikaua magan õrrel.”

Sellest ajast peale magavadki kõik kuked ja kanad õrrel.

18. Vasta küsimustele lühidalt ja loe vastus.

1. Kui kaua ootas kotkas kuke lossi ehitamist?
2. Pärast mida lendas kotkas kuke juurde?
3. Mida tegi kukk tammikus?
4. Millal lubas kukk hakata paleed ehitama?
5. Mis põhjusel kukk oma jutu järgi lossi ehitamise edasi lükkas?
6. Kus kuked ja kanad harilikult magavad?

19. Leia tekstist ja jooni neljanda lõigu olulised sõnad. Loe laused.

jäi ootama, polnud näha, lendas tammikusse, istus oksal, tuleb edasi lükata, ei sobi tassida, magavadki õrrel

■ Moodusta nende sõnadega lauseid.

20. Räägi, mis pildi selle lõigu juurde joonistad.

21. Tee kokkuvõtte neljandast lõigust. Lõpeta laused küsimuste abil.

Kotkas lendas oma pessa ja ootas mitu päeva (*mida?*)

Kotkas läks tammikusse (*mida tegema?*)

Kukk kükitas oksal ja (*mida tegi?*)

Kukel oli mure, sest ei saanud (*mida teha?*)

Kukk ütles kotkale, et hakkab lossi ehitama (*millal?*)

Kukk lubas edaspidi magada (*millel?*)

22. Loe ja otsusta, mis sõnad sobivad kuke, mis kotka kohta. Ühenda pildiga.

ettevõtlik

kiitleja

töökas

laisk

aeglane

usin

virk

valelik

hoopleja

23. Loe ja otsusta, mis vanasõnad sobivad kirjeldama seda muinasjuttu.

1. Visadus ja töökus annavad hea tulemuse. ☐
2. Harjutamine teeb meistriks. ☐
3. Tee enne, kiida pärast. ☐
4. Ära rutta jutuga, rutta tööga. ☐

24. Räägi, kuidas kukk ja kotkas maja ehitasid.

25. Loe laste jutustusi. Paranda, kui vaja.

1. Meelis jutustas kuke maja ehitamisest:

Kukk tahtis endale uhke maja teha. Kukk mõtles uhke palee ehitada, aga selleks oli projekti vaja. Maja plaani väljamõtlemine võttis mitu päeva. Kotkal oli maja valmis, aga kukel ainult üks oks püsti. Kukel oli palke tarvis. Ta küsis kotka käest nõu. Kotkas soovitas suure tamme maha raiuda. Kukk oli väsinud ja jäi tukkuma. Öösel oli torm ja murdis tamme maha. Nüüd kiitles kukk, et tema ise murdis selle tamme maha. Kukk ei saanudki maja ehitamisega hakkama. Ta lubas magada õrrel.

2. Liina jutustas kotka maja ehitamisest:

Kotkas otsustas endale uue pesa teha. Ta mõtles kaua ja tegi plaani ning asus siis hoolega tööle. Esimesel päeval pani ta oksa maa sisse püsti ja ta tegi pool maja valmis. Teisel päeval tassis kotkas ka usinasti oksti oma pessa ja raius suure tamme maha. Õhtuks oli kotka pesa peaaegu valmis. Tema maja sai järgmisel päeval valmis ja ta kutsus kuke vaatama. Kukk kiitis oma maja, sest see oli uhke loss. Kotkas oli oma pesaga väga rahul.

14. PRIIDU KIIDUKUKK

Ralf Parve

1 Mütsist väljas juuksetukk,
hõlmad lahti, teie ees
seisab Priidu Kiidukukk –
hoopleja ja muidumees.

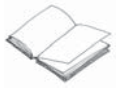
2 Väiksel õel läks katki nukk.
Astus ligi Kiidukukk,
otsekohe kuulda lasi:
“Teeme terveks. Tühi asi!
Kõik mu käes käib libedasti
töötan, vaata, kibedasti!”

3 Priidu käänas,
Priidu väänas
katkist nukku nii ja naa,
pusis-posis
ja siis kostis:
“Ei sest nukust asja saa!”
Käega lõi ja – otsas jutt.
Aga õel on varuks nutt:
“Parandasid nukku, aga,
näed sa – ainult tükid taga...”

1. Loe esimene salm ja vasta küsimustele.

1. Missugusena nägi luuletaja Priidut?
2. Mida võis välimuse järgi Priidu kohta ütelda?
3. Mis sõnadega iseloomustas luuletaja Priidut?
4. Mis hüüdnime andis luuletaja Priidule?
5. Kelle kohta kasutame sõna *kiidukukk*?

2. Loe teine salm. Sobita küsisõnad ja esita küsimused vastamiseks.

1. nukk läks katki?
2. lubas nuku ära parandada?
3. ütles Priidu oma töö-oskuse kohta?

MIDA?

KES?

KELLE?

3. Loe kolmas salm. Täida lüngad.

1. Priidu lubas (*missuguse?*) nuku ära parandada.
2. Poiss (*mida tegi?*) ja õe nukku.
3. Priidu (*mida tegi?*) ja veidi nuku kallal.
4. Poiss sai aru, et ta ei oska (*mida?*) ära parandada.
5. Priidu ütles õele (*mida?*): “Sellest nukust!”
6. Priidu väike õde oli kurb ja hakkas (*mida tegema?*)
7. Nukust jäid järele vaid (*mis?*)

4. Loe need laused. Mõtle ja kirjuta saadud jutule pealkiri.

5. Räägi, mis pildi joonistad kolmanda salmi juurde.

6. Räägi, kuidas Priidu õe nukku parandas.

Priidu kiitles, et nuku parandamine on väga lihtne. Tegelikult ei osanud ta seda tööd teha. Priidu ei tunnistanud, et nuku parandamine on talle võõras töö.

4 Aga Priidu Kiidukukk

putkab õue – tal on rutt!

Priidu räägib:

“Ma teen laeva –

see ei nõua mingit vaeva;

töötan ainult kibedasti –

laev saab valmis libedasti!”

5 Priidu toksib,
Priidu koksib.
Priidu noaga vestab puud.
Priidu lõikab,
muudkui lõikab,
aga korraga ta hõikab:
“Ma teen parem miskit muud!
Rohkem puud mul tarvis läheks –
laeva jaoks jääb seda väheks.”

6 Jälle Priidu
vestab, lõikab.
Viimaks Priidu
mornilt hõikab:
“Küll on ikka imelik –
puust jäi üle paljas tikk!
Tegin ainult hambaorgi –
võta ork ja hammast torgi...”

R. Parve “On inimesi erinimelisi”, Tln 1984, lk 58–63

7. Loe neljas salm ja vasta küsimustele.

1. Pärast mida kiirustas Priidu õue?
2. Mis sõna kasutas luuletaja rutuga õue jooksmise kohta?
3. Mida oli Priidul plaanis teha?
4. Mida ütles Priidu oma töö-oskuse kohta?

8. Loe laused kõikide sõnadega. Jooni sobivad.

1. Poisil on rutt ja ta	kiirustab	
	jookseb	õue.
	putkab	
	puterdab	

2. Vanaema **vestab**
 pajatab oma lapsepõlve lugusid.
 räägib
 lõikab

3. Priidu **lõikab noaga**
 vestab puust laeva.
 voolib
 vestleb

9. Loe viies salm. Täida lüngad.

1. Priidu putkas õue, et meisterda puust laev.
2. Poiss võttis (*mille?*) ja asus puud vestma.
3. Priidu (*mida tegi?*), ja puud.
4. Priidu vaatas, et puud oli laeva jaoks (*kui palju?*)
5. Laeva jaoks on vaja (*kui palju?*) puud.
6. Poiss otsustas, et teeb sellest puust (*mida?*)

10. Loe need laused. Mõtle ja kirjuta saadud jutule pealkiri.

11. Räägi, mis pildi joonistad viienda salmi juurde.

12. Loe kuues salm. Sobita küsisõnad ja esita vastamiseks.

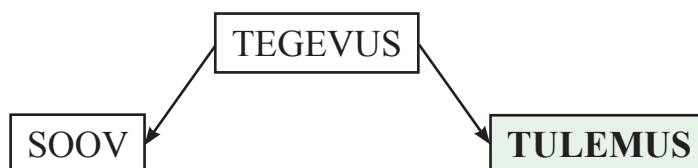
1. Priidu?
2. jäi Priidu lõikumise tulemusena puust järele?
3. oli Priidu töö tulemus?
4. sai seda puust lõigatud tikku kasutada?

MIDA TEGI?

MILLEKS?

MIS?

13. Räägi, kuidas Priidu laeva meisterdas.

Priidu kiitles, et laeva meisterdada on väga lihtne. Ta lõikus puud ja raiskas selle ära. Priidu ei tunnistanud, et puust laeva meisterdamine on talle võõras töö.

15. KEVAD

Heljo Mänd

1 Nüüd juba mitmes öö on soe,
tuul kõnnib kikivarvul,
võilille rõõmsaid nutte poeb
maast lugematul arvul.

2 Luht rohetab ja kirendab
ja paisub varsakabi
ja jõgi kuldselt virvendab,
ka temal talv on läbi.

3 Kõik mutukad ja putukad
on ärevil ja jutukad,
et kevad võidu sai.
Ja tuhat väikest muusikut
nüüd hõiskab eemal kuusikus:
käes mai! käes mai! käes mai!

H. Mänd "Metsalilled", Tln 1958

1. Mida need väljendid tähendavad? Leia ja jooni

tuul kõnnib kikivarvul	tuul oli vaikne tuul saabus kihilipsuga
võilille nutid	võililled võilille lehed võilille õie-nupud
luht	heinamaa põld niit

luht rohetab	lähneb kehvasti heinamaal hakkab rohi kasvama lumi on ära sulanud
kirendab	on väga kirju on väga kiire mitme-värviline
mutukad	putukad loomad
muusikud	lauljad pillimehed linnud
mai	mahlakuu õiekuu lehekuu

2. Loe esimene salm ja vasta küsimustele.

1. Missuguseks muutusid ööd maikuus?
2. Mida ütles luuletaja kevadise tuule kohta?
3. Mis taime õienupud ilmusid maapinnale?
4. Kui palju luuletaja arvates oli võilillede õienutte?
5. Mis sõna kasutas luuletaja õienuppude kohta?

3. Asenda sulgudes olev sõna esimesest salmist leituga.

1. Maikuus olid ööd juba (*mitte enam külmad*)
2. Kevadtuul oli mahe ja liikus (*vaikselt*)
3. Maikuus ilmusid maapinnale võilille (*nupud*)
4. Võililli tärkas (*hästi palju*)

4. Loe teine salm ja vasta küsimustele.

1. Mis muutusi märkas luuletaja heinamaal maikuus?
2. Kuidas said aru luuletaja väljendist *rohetab ja kirendab*?

3. Mis taimed hakkasid kevadel luhal ja kraavide ääres õitsema?
4. Mida luuletaja varsakabja kohta ütles? Kuidas sa sellest aru said?
5. Mida luuletaja märkas kevadist jõge vaadates?

5. Loe laused kõikide sõnadega. Jooni sobivad.

1. Kevadel tärkasid rohelised taimed.
2. Aasad , sest seal oli palju õisi.
3. Jõgi oli jääst vaba ja päikese käes.

luhal, jões, aasal, heinamaal,
olid kirjud, kirendasid, olid mitmevärvilised,
voolas, virvendas, sädeles

6. Loe kolmas salm ja vasta küsimustele.

1. Kuidas mõistsid väljendit *putukad ärevil ja jutukad*?
2. Keda mõtles luuletaja, kui ütles: *tuhat väikest muusikut*?
3. Kelle hääli võis luuletaja kuusemetsas kuulda?
4. Mille üle linnud ja putukad rõõmu tundsid?

7. Loe ja leia, mis väljendid ei sobi maikuu kohta. Tõmba need maha.

Mõtle lisa.

Aias õitsevad õunapuud.

Kevadtuul on vaikne ja mahe.

Lapsed saavad meres ujuda.

Päevad on juba soojad.

Linnud on lõunamaalt tagasi.

Nopime esimesi maasikaid.

Lastel algab suvevaheaeg.

Kartulid pannakse mulda.

Aasad kirendavad kevadlilledest.

16. PALJU EI OLEGI VAJA

Maimu Linnamägi

1 Palju ei olegi vaja,
et olla emale meele järgi:
noh, kui sul on söögiisu,
ja kui sa riidu ei kisu,
ning kui õigel ajal
vahetad sokid või särgi...

2 Kui sa vanaema peale ei kärgi,
vaid käitunud inimese moodi,
kui memm saadab su poodi.
Oi, ja kui veel õpid nii, et
tood koolist mõnedki viied!

3 Siis tema,
see ema,
on naeru-valmis nagu sünnipäeva-laps,
ja vaat, kui läheb veel kööki,
et teha lapsele kooki.

M. Linnamägi "Nukker kruus", Tln 1985, lk 65

1. Loe ja leia, mida ütles luuletaja. Vali ja jooni samatähenduslikud väljendid.

oli emale meele järgi	laps oli emaga rahul ema oli lapsega rahul laps käitus nii, nagu ema tahtis
ei kisu riidu	ei pahanda kiskus riided katki riidles lapsega

ei kärgi vanaema peale	ei räägi vanaemale vastu vanaema pahandas lapsega kuulas vanaema sõna
käitus inimese moodi	käitus viisakalt oli tülis oli viisakas
on naeruvalmis	sai oma tööga valmis on rõõmus on hea meel

2. Loe ja täienda luuletuse abil.

1. Mida on vaja teha, et ema jääks lapsega rahule?

Ema on rõõmus, kui laps

sööb kõiki toite ja tal on

on heatahtlik ega kisu

vahetab määrdunud rõivad

ei vanaema peale.

käitub alati

õpib koolis hästi ja saab

2. Kuidas ema oma rõõmu väljendas?

Emal oli hea meel ja ta

läks kööki

3. Mõtle ja vasta.

Millal tähistame emadepäeva?

Mil viisil pidasid oma ema meeles?

Millega rõõmustasid oma ema?

17. KAS MARDI EMA HAKKAB KIRJAKANDJAKS?

1 “Ema, tule loe seda kuulutust! Siin pakutakse tööd kirjakandjale. Sa tahtsid ju tööle minna,” hüüdis Mart, kui silmas *Kasesalu Sõnumites* töö-kuulutust.

KASESALU POSTKONTOR

pakub tööd KIRJAKANDJALE

- ☐ posti sorteerimine ning kodudesse toimetamine
- ☐ tööaeg kell 7.00–14.00 E–R
- ☐ põhipalk 320–380 € + tulemustasu

Firma poolt on vormiriietus, kirjakandja jalgratas ja postikott.

LISAINFOT saab telefonil 445 777 või tulla Kasesalu postkontorisse tööpäevadel kell 9.00–16.00.

Postkontori juhataja Riina Reedik

Ema luges kuulutuse läbi ja ütles, et tal on mõte homme postkontorisse kaarte ja ümbrikke ostma minna. “Eks ma siis uuri seda töökohta ka,” arvas ta.

2 Järgmisel päeval käis ema postkontoris töö-vestlusel. Postkontori juhataja andis emale küsimustiku ja palus sellele kodus vastata. Juhataja tutvustas ka tööruume ja uhket postiljoni jalgratast. Ta andis emale ratast tutvustava reklaamlehe.

Õhtul teatas ema perele, et sobib kirjakandjaks. Ta arvas, et mõtleb siiski veel pisut ja teeb paari päeva pärast otsuse. Marti huvitas

kõige rohkem postiljoni jalgratas. Poiss arvas, et sellega oleks päris uhke sõita. Ta võiks ema posti laiali kandmisel aidata. Maarja aga uuris, missugune näeb välja kirjakandja tööriietus. Ema ütles, et ta täpselt ei tea. Praegu ei olnud töökohas emale sobivas suuruses vormirõivastust. Ema arvas: “Jätame nüüd selle kirjakandja-jutu. Ma uurin pisut neid küsimusi ja mõtlen siis, kas võtan selle tööpakkumise vastu.”

KAS MARDI EMA HAKKAB KIRJAKANDJAKS?

1 “Ema, tule loe seda kuulutust! Siin pakutakse tööd kirjakandjale. Sa tahtsid ju tööle minna,” hüüdis Mart, kui silmas *Kasesalu Sõnumites* töö-kuulutust.

KASESALU POSTKONTOR

pakub tööd KIRJAKANDJALE

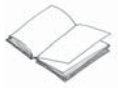
- posti sorteerimine ning kodudesse toimetamine
- tööaeg kell 7.00–14.00 E–R
- põhipalk 320–380 € + tulemustasu

Firma poolt on vormiriietus, kirjakandja jalgratas ja postikott.

LISAINFOT saab telefonil 445 777 või tulla Kasesalu postkontorisse tööpäevadel kell 9.00–16.00.

Postkontori juhataja Riina Reedik

Ema luges kuulutuse läbi ja ütles, et tal on mõte homme postkontorisse kaarte ja ümbrikke ostma minna. “Eks ma siis uuri seda töökohta ka,” arvas ta.

1. Vasta küsimustele. Märki, kas leidsid vastuse tekstist (T) või kuulutusest (K).

1. Kes otsis tööd? ☐
2. Kus Mart nägi töökuulutust? ☐
3. Mis tööd pakkus Kasesalu postkontor? ☐
4. Mida andis firma kirjakandjale töövahenditeks? ☐
5. Millal lubas ema postkontorisse minna? ☐
6. Milleks ema pidi postkontorisse minema? ☐

2. Mõtle ja vasta. Vajadusel küsi abi.

1. Kuidas saad aru, kui postitöötaja ütleb: “*Ma sorteerin posti.*”
2. Kas tead, mida tähendab põhipalk? Aga mis on tulemustasu?
3. Mida kirjakandja kodusesse toimetab?
4. Kas oled märganud, mille poolest erineb kirjakandja jalgratas tavalisest jalgrattast?

3. Kas said kuulutuse abil vastused küsimustele? Märki tabelisse X ja loe vastus.

Küsimus	Jah	Ei
1. Kui vanalt sai asuda tööle kirjakandjana?		
2. Mitu päeva nädalas kirjakandja töötas?		
3. Mis olid kirjakandja tööülesanded?		
4. Millega kirjakandja posti kodusesse toimetab?		
5. Mis kuus olid kirjakandjad puhkusel?		
6. Kui suur oli kirjakandja kuutöötasu?		
7. Mis aadressil asus Kasesalu postkontor?		
8. Kes oli Kasesalu postkontori juhataja?		
9. Millal oli Kasesalu postkontor avatud?		
10. Mis firma logo oli töökuulutusel?		

2 Järgmisel päeval käis ema postkontoris töö-vestlusel. Postkontori juhataja andis emale küsimustiku ja palus sellele kodus vastata. Juhataja tutvustas ka tööruume ja uhket postiljoni jalgratast. Ta andis emale ratast tutvustava reklaamlehe.

Õhtul teatas ema perele, et sobib kirjakandjaks. Ta arvas, et mõtleb siiski veel pisut ja teeb paari päeva pärast otsuse. Marti huvitas kõige rohkem postiljoni jalgratas. Poiss arvas, et sellega oleks päris uhke sõita. Ta võiks ema posti laiali kandmisel aidata. Maarja aga uuris, missugune näeb välja kirjakandja tööriietus. Ema ütles, et ta täpselt ei tea. Praegu ei olnud töökohas emale sobivas suuruses vormirõivastust. Ema arvas: “Jätame nüüd selle kirjakandja-jutu. Ma uurin pisut neid küsimusi ja mõtlen siis, kas võtan selle töö-pakkumise vastu.”

4. Vasta küsimustele.

1. Mida ema postkontoris käies tegi?
2. Mida postkontori juhataja Marti emale tutvustas?
3. Mis sõnaga nimetati kirjakandjat?
4. Millal võis ema peale töövestlust tööle asuda?
5. Kui kaua lubas ema enne otsuse tegemist järele mõelda?
6. Mis huvitas Marti kõige enam?
7. Kust Mart sai lugeda kirjakandja jalgratta kohta?
8. Mis Maarjale huvi pakkus?
9. Mida ema vormiriietuse kohta rääkis?
10. Mida lubas ema enne otsustamist veel teha?

5. Tee kokkuvõtte loetust. Täienda lauseid.

Mart märkas ajalehes ...

Kasesalu postkontor pakkus ...

Järgmisel päeval käis Marti ema ...

Postkontori juhataja ...

Emale pakkus huvi ...

Ema lubas ...

6. Loe Mardi emale antud küsimustikku. Märki, mis on sinu arvates sobiv. Vajadusel palu abi. Loe ja tee X sobivate vastuste ette. Vali vähemalt kaks vastust.

1. Kirjakandja töö sobib neile, kellele meeldib

- ☐ ajalehti lugeda.
- ☐ inimestega suhelda.
- ☐ värskes õhus viibida.
- ☐ jalgrattaga sõita.

2. Ettevõtte annab kirjakandjale tasuta

- ☐ postiauto.
- ☐ postikoti.
- ☐ jalgratta.
- ☐ tööriistad.

3. Kirjakandja tööülesanded on

- ☐ posti sorteerimine.
- ☐ kirjade lugemine.
- ☐ posti viimine kodudesse.
- ☐ ümbrike ja postkaartide müümine.

4. Kirjakandja kannab posti laiali

- ☐ ainult ilusa ilmaga.
- ☐ inimeste postkastidesse.
- ☐ iga ilmaga.
- ☐ jalgsi ja tassib rasket postikotti.

■ Kui sulle pakub huvi, siis loe kirjakandja jalgrattast.

Eesti Post ostis 126 uut jalgratast, mis on kohandatud posti vedamiseks. Tegemist on kirjakandja tööks vajalike rataste ostuga ja need rattad maksid üle 1 miljoni krooni, teatas ettevõtte Eesti Post.

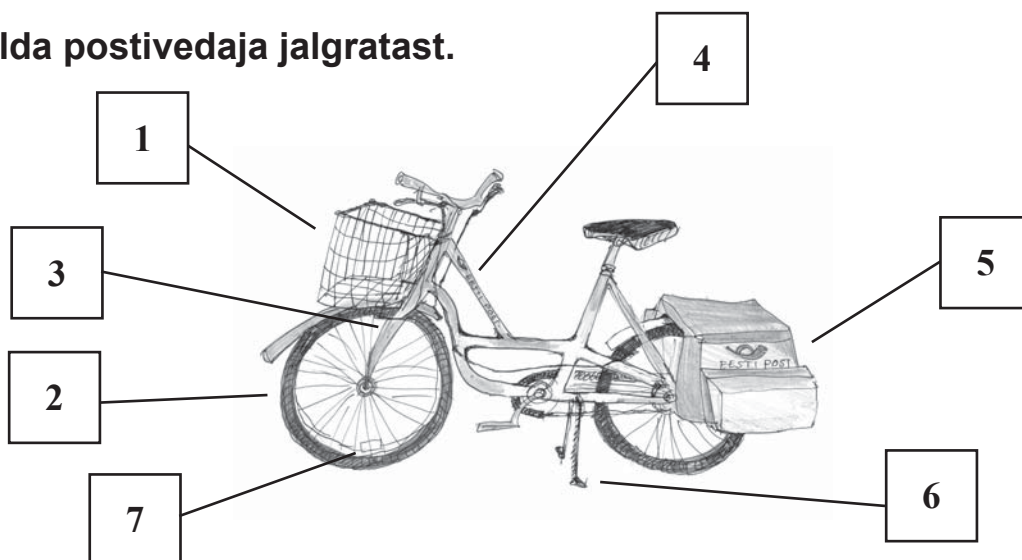

Postitööks kohandatud jalgrattal on tugev raam (4), kõrgemad kummid (2). Et hästi edasi liikuda ja vajadusel kiiresti pidurdada, on jalgrattal kolm käiku ja jalgpidor (3). Kirjakandja jalgrattad on tavalisest jalgrattast tugevamad ja vastupidavamad. Uuel rattal on hark (6), mis hoiab jalgratast püsti ka raske koormaga. Turvaliseks sõiduks on olemas helkurid (7) ja lambid ning rattakell. Talvel saab rattale alla panna naelkummid.

Ratta tagaosas on kaks plastist kotti (5), mis kaitsevad posti märjaks-saamise eest. Peale kahe küljekoti on ees ka veel korv (1). Jalgratastel on ka Eesti Posti logod (5).

7. Esita küsimusi ja vasta teksti abil.

8. Kirjelda postivedaja jalgratast.

18. BULLERBY-VANAISA SAI 80-AASTASEKS

Astrid Lindgreni järgi

1 Pühapäeval sai Bullerby-vanaisa kaheksakümne-aastaseks. Hommikul läksid kõik Bullerby elanikud vanaisa õnnitlema. Vanaisa istus oma kiiktoolis ja nägi kena välja. Lapsed laulsid talle ühe laulu ja onu Erik pidas kõne. Kõne lõpus ütles onu: “Kellelgi teisel pole sellist toredat isa kui minul!” Selle peale hakkas vanaisa nutma ja pisarad veeresid talle habemesse.

Terve päeva jooksul saabusid vanaisale kirjad, lilled ja telegrammid. “Oh-oh-oo, ja-jah! Inimesed peavad minusugust vanameest veel meeles,” ütles vanaisa. Lapsed jäid kogu päevaks vanaisa juurde. Nad lugesid talle kirju ja telegramme ette. Vanaisa istus vaikselt oma kiiktoolis. Vahetevahel sõnas ta: “Kaheksakümmend aastat, kus on ikka vanus! Oh-oh-oo, ja-jah!”

2 Kui enam kirju ega telegramme ei tulnud, lugesid lapsed vanaisale ajalehte. Ja mõelge vaid, ajalehes seisis:

“Pühapäeval saab 80 aastat vanaks endine talupidaja Anders Johan Andersson Põhjatalus Bullerbys.”

Lapsed lugesid selle vanaisale ette. Ta noogutas ning lausus: “Või nii, et isegi lehte on sisse pandud, oh-oh-oo, ja-jah!” Lapsed lugesid vanaisale kogu ajalehe ette. Aga siis tahtis ta, et nad loeksid uuesti selle teate endise talupidaja kohta. Kui vanaisa ära väsis, siis soovisid lapsed talle head ööd ja läksid koju.

A. Lindgren “Jutte”, Tln 1989, lk 570–574

BULLERBY-VANAISA SAI 80-AASTASEKS

1 Pühapäeval sai Bullerby-vanaisa kaheksakümne-aastaseks. Hommikul läksid kõik Bullerby elanikud vanaisa õnnitlema. Vanaisa istus oma kiiktoolis ja nägi kena välja. Lapsed laulsid talle ühe laulu ja onu Erik pidas kõne. Kõne lõpus ütles onu: “Kellelgi teisel pole sellist toredat isa kui minul!” Selle peale hakkas vanaisa nutma ja pisarad veeresid talle habemesse.

Terve päeva jooksul saabusid vanaisale kirjad, lilled ja telegrammid. “Oh-oh-oo, ja-jah! Inimesed peavad minusugust vanameest veel meeles,” ütles vanaisa. Lapsed jäid kogu päevaks vanaisa juurde. Nad lugesid talle kirju ja telegramme ette. Vanaisa istus vaikselt oma kiiktoolis. Vahetevahel sõnas ta: “Kaheksakümmend aastat, kus on ikka vanus! Oh-oh-oo, ja-jah!”

1. Moodusta esimese lõigu kohta küsimusi ja esita vastamiseks.

KUI VANA?

KES?

MIS?

MIDA?

MIDA TEGID?

MIDA TEGI?

MILLAL?

2. Tee kokkuvõtte vanaisa sünnipäevast. Vali ja kirjuta lünka sobivad sõnad õigesti.

1. Bullerby-vanaisa sai kaheksakümne
2. Pühapäeval Bullerby elanikud vanaisa.
3. Lapsed talle sünnipäevalaulu.
4. Onu Erik pidas oma isale
5. Vanaisa oli väga liigutatud ja hakkas
6. Vanaisale sel päeval hulk telegramme, kirju ja lilli.

pühapäev
aasta
õnnitlema
soovima
laulma
kõne
tänamata
nutma
saabuma

2 Kui enam kirju ega telegramme ei tulnud, lugesid lapsed vanaisale ajalehte. Ja mõelge vaid, ajalehes seisis:

“Pühapäeval saab 80 aastat vanaks endine talupidaja Anders Johan Andersson Põhjatalus Bullerbys.”

Lapsed lugesid selle vanaisale ette. Ta noogutas ning lausus: “Või nii, et isegi lehte on sisse pandud, oh-oh-oo, ja-jah!” Lapsed lugesid vanaisale kogu ajalehe ette. Aga siis tahtis ta, et nad loeksid uuesti selle teate endise talupidaja kohta. Kui vanaisa ära väsis, siis soovisid lapsed talle head ööd ja läksid koju.

3. Vasta küsimustele. Märki, mitmest lausest vastuse leidsid.

1. Kes oli Anders Johan Andersson? ☐
2. Mis vanaisa üllatas? ☐
3. Kuidas vanaisa oma rahulolu väljendas? ☐
4. Mida vanaisa soovis? ☐
5. Pärast mida läksid lapsed oma koju? ☐

4. Tuleta meelde, mis juttudest said lugeda Bullerby-vanaisast. Märki X.

1. Kartulipõllul. ☐
2. Vanaisa on hea. ☐
3. Oma loom on tore küll. ☐
4. Lihavõtted Bullerbys. ☐
5. Bullerby-vanaisa sai 80-aastaseks. ☐

5. Tuleta varem loetu põhjal meelde.

1. Kus elas vanaisa?

2. Kes tal külas käisid?

5. Mida lapsed
vanaisa juures tegid?

3. Mida vanaisa
poistele õpetas?

4. Mida vanaisa lastele pakkus?

6. Mida said juttu “Bullerby-vanaisa sai 80-aastaseks” lugedes veel teada. Märki X.

1. Anna ja Britta olid vanaisa lapselapsed. ☐

2. Bullerby-vanaisa oli onu Eriku isa. ☐

3. Vanaisa nimi oli Anders Johan Andersson. ☐

4. Vanaisa oli endine talupidaja Bullerby Põhjatalus. ☐

5. Inimesed mäletasid Bullerby-vanaisa ja pidasid temast lugu. ☐

6. Vanaisa ei näinud hästi ja lapsed lugesid talle ajalehti ette. ☐

7. Anders Johan Andersson sai 80-aastaseks. ☐

7. Loe ja jooni, mis sisult ei sobi. Loe õigesti.

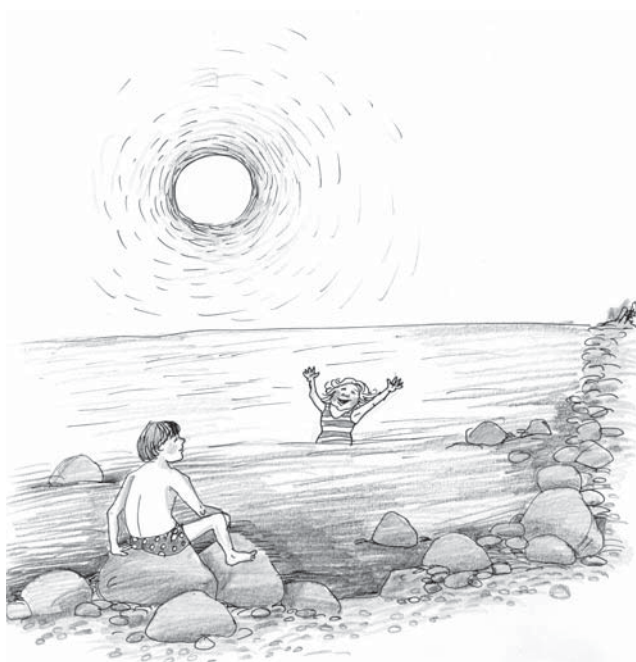
Anders Johan Andersson oli Lõunatalu endine talupidaja. Ta oli väga lahke ja meeldis kõigile Bullerby isadele. Lapsed pidasid Anna ja Britta isa ka oma vanaisaks. Vanaisal oli nägemine kehv ja poisid lugesid talle ajalehte ette. Vanaisa harjutas poistele meisterdamist ja jutustas lastele endistest aegadest lugusid.

19. SUVEPLAANID

1 Mardi pere puhkas igal suvel ühe nädala kuskil saarel. Juba kevadel otsis isa internetist, kuhu võiks suvel puhkama minna. Ta leidis Läänemere mõne väikese saare, kuhu võis telgid püsti panna. Siis leppis isa kokku mõne kaluriga, kes paadiga viis pereliikmed ja laagrivarustuse saarele. Tavaliselt juhtus, et sel ajal olid ka soojad päiksepaistelised ilmad. Siis oli mõnus saarel matkata, päevitada, supelda ja lõkkel toitu valmistada.

2 Sel kevadel ütles isa emale: “Selle suve plaanid lähevad küll luhta. Alles hakkasid postkontoris tööle, suvel sa ju puhkust ei saa.” Ema kostis vastu: “Sellele ma küll ei mõelnud, kui töö vastu võtsin. Aga ma arvan, et saarele minemata ka ei jäta. Teeme seekord ainult lühema puhkuse. Nädalavahetustel ma ju tööl ei käi. Mul on väga toredad töökaaslased, ehk lubavad mulle ka esmaspäeva vabaks. Siis saame reedel peale tööd teele asuda ja teisipäevaks jõuan tööle tagasi. Sina, paps, leia meile sobiv koht ja aja asjad korda!”

3 “Minul on ka mõned plaanid suveks,” teatas Mart. “Linnas võib suvel üsna igav olla. Olen mõne nädala Mammi ja Taadu juures ja aitan neil heina teha. Siis tuleb ka Alatskivi-vanaema ja tädi Anneli juures käia. Mõtlesin, et olen juba päris suur poiss ja võiksin suvel veidi tööd

teha. Ei pea ju teilt alati taskuraha lunima.” “See on muidu päris hea mõte, aga kes 12-aastasi ikka tööle võtab,” arvas isa. “Ehk saan mingit abitööd. Ma võin ju muru niita, lilli kasta või pargis prügi koristada,” tuli Mart oma plaaniga lagedale.

SUVEPLAANID

1 Mardi pere puhkas igal suvel ühe nädala kuskil saarel. Juba kevadel otsis isa internetist, kuhu võiks suvel puhkama minna. Ta leidis Läänemere mõne väikese saare, kuhu võis telgid püsti panna. Siis leppis isa kokku mõne kaluriga, kes paadiga viis pereliikmed ja laagrivarustuse saarele. Tavaliselt juhtus, et sel ajal olid ka soojad päiksepaistelised ilmad. Siis oli mõnus saarel matkata, päevitada, supelda ja lõkkel toitu valmistada.

1. Vasta küsimustele.

1. Kus veetis Mardi pere ühe suvenädala?
2. Kuidas isa puhkusenädalaks valmistus?
3. Kuidas viis Mardi pere laagrivarustuse saarele?
4. Missugused ilmad olid tavaliselt pere puhkuse ajal?
5. Mida Mardi pere saarel tegi?

2. Mõtle ja vasta.

1. Kus Mardi pere saarel olles ööbis?
2. Mida võis pere teha siis, kui vihma sadas?
3. Miks pere valmistas toitu lõkkel?
4. Mis toiduaineid tuli saarele kaasa võtta?

3. Vali ja kirjuta lünka puuduvad sõnad õiges vormis.

1. Mardi perel oli komme suvepuhkust veeta.
2. Kalur viis pere ja laagrivarustuse saarele
3. Pere elas telkides ja tegi toitu
4. Puhkuse ajal nad matkasid, päevitasid ja meres.

<i>saar</i>	<i>pliit</i>
<i>meri</i>	<i>lõke</i>
<i>paat</i>	<i>ujuma</i>
<i>laev</i>	<i>suplema</i>

4. Räägi Mardi pere suvepuhkuse traditsioonist.

puhkas saarel, otsis internetist, leidis saare, leppis kokku, saarel oli mõnus

2 Sel kevadel ütles isa emale: “Selle suve plaanid lähevad küll luhta. Alles hakkasid postkontoris tööle, suvel sa ju puhkust ei saa.” Ema kostis vastu: “Sellele ma küll ei mõelnud, kui töö vastu võtsin. Aga ma arvan, et saarele minemata ka ei jäta. Teeme seekord ainult lühema puhkuse. Nädalavahetustel ma ju tööl ei käi. Mul on väga toredad töökaaslased, ehk lubavad mulle ka esmaspäeva vabaks. Siis saame reedel peale tööd teele asuda ja teisipäevaks jõuan tööle tagasi. Sina, paps, leia meile sobiv koht ja aja asjad korda!”

5. Vasta küsimustele. Märki, kas leidsid vastuse tekstist (T) või mõtlesid juurde (M).

1. Mida arvas isa puhkusenädalast? ☐
2. Mida mõtles isa, kui ütles emale *plaanid lähevad luhta*? ☐
3. Kellena Mardi ema postkontoris töötas? ☐
4. Miks Mardi emal ei olnud suvepuhkust? ☐
5. Mis plaan oli Mardi emal varuks? ☐
6. Mitu päeva võis Mardi pere seekord saarel olla? ☐

6. Loe laused. Leia allajoonitud lausele lähedase tähendusega laused ja märki X.

1. Lapsed läksid luhale kullerkuppe korjama.
 - ☐ Lapsed korjasid heinamaal lilli.
 - ☐ Lapsed ei leidnud kullerkuppe.
 - ☐ Lapsed leidsid jõe äärest palju kullerkuppe.
2. Laste plaanid läksid luhta, sest nad ei leidnud kullerkuppe.
 - ☐ Lapsed tahtsid emadepäevaks lilli noppida, kuid lilled veel ei õitsenud.

☐

Lapsed korjasid emale luhalt kullerkuppe.

☐

Lapsed tahtsid üllatust valmistada, kuid nad ei leidnud lilli.

7. Tee kokkuvõtte teisest lõigust. Lõpeta laused suuliselt.

Mardi isa arvas, et suvel ...

Ema oli alles tööle läinud ja ...

Ema lootis, et ta saab ...

Pere võis saarele sõita (*kui kauaks?*) ...

8. Räägi, kuidas Mart sai ema puhkuseplaanist aru. Täida lüngad nädalapäevade nimetustega.

Laupäev ja on puhkepäevad.

Ema lubas vabaks küsida.

..... peale ema tööd asub meie pere tee.

Esmaspäeva õhtuks jõuame tagasi ja on ema jälle tööl.

Mitu päeva puhkas Mardi pere saarel

sel aastal?

varasematel aastatel?

3 “Minul on ka mõned plaanid suveks,” teatas Mart. “Linnas võib suvel üsna igav olla. Olen mõne nädala Mammi ja Taadu juures ja aitan neil heina teha. Siis tuleb ka Alatskivi-vanaema ja tädi Anneli juures käia. Mõtlesin, et olen juba päris suur poiss ja võiksin suvel veidi tööd teha. Ei pea ju teilt alati taskuraha lunima.” “See on muidu päris hea mõte, aga kes 12-aastasi ikka tööle võtab,” arvas isa. “Ehk saan mingit abitööd. Ma võin ju muru niita, lilli kasta või pargis prügi koristada,” tuli Mart oma plaaniga lagedale.

9. Vasta küsimustele. Märki, kas leidsid vastuse tekstist (T) või mõtlesid selle juurde (M).

1. Kellele Mart teatas, et tal on suveks plaanid tehtud? ☐

2. Mida arvas Mart elust suvises linnas? ☐

3. Kelle juurde Mart soovis suvevaheajal külla minna? ☐
4. Mida lubas Mart Taadu ja Mammi juures teha? ☐
5. Kuidas saad aru Mardi sõnadest *taskuraha lunima*? ☐
6. Mida Mart kavatses teha, et saada taskuraha? ☐
7. Mis võis Mardi plaani takistada? ☐
8. Mis töid võis Mardi-vanune poiss suvel teha? ☐
9. Kust võis Mart leida teavet tööpakkumiste kohta? ☐

10. Asenda sulgudes olevad väljendid.

1. Mart arvas, et suvel on linnas (*vähe tegevust*)
2. Poisil oli suvel (*kavas*) vanaemade juures olla.
3. Mardile ei meeldi vanematelt taskuraha (*paluda*)
4. Poiss mõtles, et võiks ise suvel (*pisut*) raha teenida.
5. Mart otsustas leida mõne (*lihtsama tööotsa*)

11. Räägi Mardi suveplaanidest.

linnas on igav, aitab heina teha, käib Alatskivil, ei taha raha paluda, soovib tööd otsida, muru niita, prügi koristada

12. Räägi oma suveplaanidest.

13. Loe Kristjani suvejuttu. Jooni, mis on sisuliselt vale.

Minu suvi

Meie pere käis eelmise suve aprillikuus Saaremaal. Me sõitsime Virtsu sadamasse ja läksime koos autoga rongile. Sõitsime Kuressaare külla. Seal elab meie sugulane onu Maret. Tädil on kahekordne elamu ja meie saime endale hotelli teise korruse toa. Ilmad olid hästi soojad ja me olime mitu päeva Pärnu rannas. Päevitasime meres, võtsime päikest ja sõitsime purjekal. Nädala lõpuks oli meie nahk päikese-kollane. Olime oma puhkusega väga rahulikud.

14. Asenda joonitud sõnad ja loe uuesti.

15. Loe ajalehes Kasesalu Sõnumid ilmunud tööpakkumisi.

--- TÖÖKUULUTUSED ---

MAIMO POOD vajab avatavasse suvekohvikusse

☎ ettekandjat

☎ koristajat

Töö kahes vahetuses:

kell 10–15 ja 15–20

Sobib pensionäridele ja õpilastele alates
16 aastat.

Tule kohale ja küsi juhatajat!

VAJAN noormeest, kes niidaks kord nädalas
muru. Muruniiduk olemas. Võimalus peenarde
rohimisega lisa teenida.

Tunnitasu 4 €.

Ootan pakkumisi tel. 534 3530 Silvi Lepik

Pisike LIISI (4a) ootab hoidjat või
mängukaaslast kolmapäeval ja reedel
kell 9–13.

Liisi on leplik laps, talle meeldiks nii
sõbralik vanatädi kui ka tütarlaps (12-a või
vanem).

Kase põik 8

Kristel Meri

KOOLIÕPILANE, TULE MAASIKAID NOPPIMA!

Ühendad meeldiva
kasulikuga: saad marjadest
isu täis ja ka raha teenida.
TÖÖAEG: peale jaanipäeva
kell 7–11

**Ole nobenäpp, siis ka
teenistus hea!**

KASESEALU aiand

☎ 567856

PAKUME TÖÖD

- ☞ niitjale (murutraktoriga)
- ☞ lillepeenarde rohijale
- ☞ pargi koristajale

Töö tunnitasu (4–6 €) alusel

Firma poolt tasuta tööriivastus.

Teavet saab:

www.haljastus@kasesalu.ee

OÜ KASESALU HALJASTUS

16. Kas leidsid, mis töö sobiks Mardile?

17. Kas leidsid endale sobivat tööd?

20. SUVEAAR

“Kuule, semu, sa ütlesid, et sinu pere käib igal suvel meresaarel. See on väga põnev. Ehk räägid mulle lähemalt,” pöördus Rasmus Mardi poole. “Kõigest nahunii

ei jõua, aga ma võtan homme fotod kaasa ja siis räägin sulle eelmise aasta suvest,” lubas Mart.

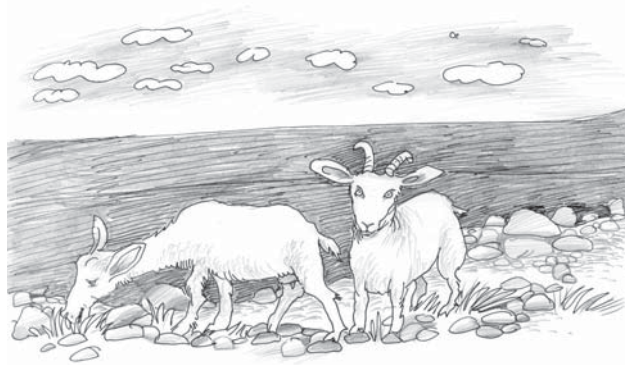
Mardi jutustus Kitselaiust

1 Isal on Haapsalu lähedal tuttav kalur Jaan. Tema kutsus meie pere Kitselaiule suvitama. Kitselaid on pisike saareke Läänemeres. Seal ei ela ühtegi inimest, aga seda saart peab oma koduks kitsepere. Ühel juulikuu pühapäeval sõitsime onu Jaani juurde, et järgmisel hommikul saarele minna. Võtsime kaasa telgid, toiduained, söögi valmistamise nõud ja saare-eluks vajaliku muu varustuse. Joogivett me kaasa ei tassinud, sest saarel oli puhta veega kaev. Kitselaiul oli ka väike matkamaja ja onu Jaan andis meile majakese võtmed. Võis ju juhtuda, et hakkab vihma kallama. Siis on hea majas ööbida ja rõivaid kuivatada.

2 Auto jätsime onu Jaani juurde ja hommikul tassisime oma kompsud onu paati. Jaan käivitas paadi-mootori ja sõit läks lahti. Päike paistis ja meri oli vaikne. Teekond kestis umbes pool tundi ja olimegi päral. Tõstsime oma laagri-varustuse paadist suure kivi juurde kadaka-põõsaste vahele. Võtsime telgid kaasa ja asusime sobivat laagrikohta otsima. Sammusime pisut läbi männimetsa ja nägime kaevu. Seal

läheduses oli ka matkamaja ja lõkke-ase. Kolme suure kivi ja kõrge männi juures leidis sobiv koht telkimiseks. Ema ja Maarja hakkasid telke püsti panema, meie isaga läksime ülejäänud varustust ära tooma.

3 Sel nädalal olid väga soojad ilmad ja merevesigi mõnusalt soe. Saime päevitada, meres ujuda ning tegime matka ümber saare. Mina arvasin, et Kitsealail elavad metskitsed. Kuid kohtasime hoopis kahte kodukitse – sokku ja kitsemammat. Nad uudistasid meid ega kartnud üldse. Matkamaja juures kasvasid magusad maasikad ja metsa alt leidsime rohkesti mustikaid. Ema sai ka mõned puravikud, kuid need olid usse täis ega kõlvanud toiduks. Süüa tegime lõkketulel ja toidul oli parem maitse kui kodus. Onu Jaan tõi meile ka värsket kala, mida siis sütel grillisime. Puhkusepäevad möödusid imeruttu. Juba oligi laupäev ning onu Jaan seisis suurel kivil ja hüüdis: “Ärasõit!”

SUVESAAR

“Kuule, semu, sa ütlesid, et sinu pere käib igal suvel meresaarel. See on väga põnev. Ehk räägid mulle lähemalt,” pöördus Rasmus Mardi poole. “Kõigest nagoon ei jõua, aga ma võtan homme fotod kaasa ja siis räägin sulle eelmise aasta suvest,” lubas Mart.

Mardi jutustus Kitselaiust

1 Isal on Haapsalu lähedal tuttav kalur Jaan. Tema kutsus meie pere Kitselaiule suvitama. Kitselaid on pisike saareke

Läänemeres. Seal ei ela ühtegi inimest, aga seda saart peab oma koduks kitsepere. Ühel juulikuu pühapäeval sõitsime onu Jaani juurde, et järgmisel hommikul saarele minna. Võtsime kaasa telgid, toiduained, söögi valmistamise nõud ja saare-eluks vajaliku muu varustuse. Joogivett me kaasa ei tassinud, sest saarel oli puhta veega kaev. Kitselaiul oli ka väike matkamaja ja onu Jaan andis meile majakese võtmed. Võis ju juhtuda, et hakkab vihma kallama. Siis on hea majas ööbida ja rõivaid kuivatada.

1. Vasta küsimustele. Märki, kas leidsid vastuse tekstist (T) või mõtlesid juurde (M).

1. Mis asjus Rasmus Mardi poole pöördus? Mida ta Mardile oma huvist rääkis? ☐
2. Mida Mart oma sõbrale lubas? ☐
3. Mis illustreeris Mardi juttu eelmise aasta suvest? ☐
4. Kellelt sai Mardi isa teavet Kitselaiu kohta? ☐
5. Mida teadis Mardi pere enne sõitu Kitselaiust? ☐
6. Mida võttis Mardi pere saarele kaasa? ☐
7. Kust sai pere joogiks ja toiduvalmistamiseks vajaliku vee? ☐
8. Miks ei kõlba merevesi toiduks ega joogiks? ☐
9. Mis plaani mõtles onu Jaan vihmase ilma jaoks? ☐
10. Millal asus Mardi pere saarekesele sõitma? ☐

2. Kirjuta puuduvad nimed. Jälgi algustähe kasutamist!

1. Mardi pere sõitis Kasesalult onu juurde autoga.
2. Onu elas lähedal.
3. Mardi pere suvitas ühe nädala
4. Kitselaid on pisike saareke

3. Mida said teada Kitselaiust? Täienda lauseid küsimuste abil.

1. Kitselaid on pisike Läänemere (*mis?*)
2. Saarekesel ei ela inimesi, kuid saar on koduks (*kellele?*)
3. Kitselaiul oli (*mis?*) ja joogivett sai (*kust?*)

4. Mardi pere ööbis saarel (*milles?*)
5. Nad võtsid kaasa (*mis?*) ja söögi tegemiseks vajalikud nõud.

2 Auto jätsime onu Jaani juurde ja hommikul tassisime oma kompsud onu paati. Jaan käivitas paadi-mootori ja sõit läks lahti. Päike paistis ja meri oli vaikne. Teekond kestis umbes pool tundi ja olimegi päral. Tõstsime oma laagri-varustuse paadist suure kivi juurde kadaka-põõsaste vahele. Võtsime telgid kaasa ja asusime sobivat laagrikohta otsima. Sammusime pisut läbi männimetsa ja nägime kaevu. Seal läheduses oli ka matkamaja ja lõkke-ase. Kolme suure kivi ja kõrge männi juures leidsime sobiv koht telkimiseks. Ema ja Maarja hakkasid telke püsti panema, meie isaga läksime ülejäänud varustust ära tooma.

4. Vasta küsimustele.

1. Kuhu jäi isa auto, kui pere saarel puhkas?
2. Millega pere saarele sõitis?
3. Kui kaua kestis paadisõit Kitselaiule?
4. Kuhu pere viis laagri-varustuse, kui saabus saarele?
5. Mis oli pere esimene tegevus Kitselaiul?
6. Kus oli sobiv koht telkide jaoks?

5. Mart joonistas Kitselaiu plaani (vt lk 106). Loe teksti ja joonista plaanile:

- laagri-varustuse mahapaneku koht.
- teekond sadamast telkimiskohani.
- Mardi pere telgid.

6. Räägi teksti ja plaani põhjal Mardi pere esimesest päevast Kitselaiul.

7. Uuri Kitselaiu plaani ja mõtle vastused.

1. Kus võiks olla sobiv koht ujumiseks?
2. Kus pere toitu valmistas?

3 Sel nädalal olid väga soojad ilmad ja merevesigi mõnusalt soe. Saime päevitada, meres ujuda ning tegime matka ümber saare. Mina arvasin, et Kitsealail elavad metskitsed. Kuid kohtasime hoopis kahte kodukitse – sokku ja kitsemammat. Nad uudistasid meid ega kartnud üldse. Matkamaja juures kasvasid magusad maasikad ja metsa alt leidsime rohkesti mustikaid. Ema sai ka mõned puravikud, kuid need olid usse täis ega kõlvanud toiduks. Süüa tegime lõkketulel ja toidul oli parem maitse kui kodus. Onu Jaan tõi meile ka värsket kala, mida siis sütel grillisime. Puhkusepäevad möödusid imeruttu. Juba oligi laupäev ning onu Jaan seisis suurel kivil ja hüüdis: “Ärasõit!”

3. Kust said laagris olijad toidu valmistamiseks vett?

8. Moodusta kolmanda lõigu kohta küsimusi ja esita vastamiseks.

1. Missugused ?
2. Mida tegi ?
3. Keda ?
4. Kus ?
5. Millel ?
6. Mida ?
7. Millal ?

9. Tee kokkuvõtte Mardi pere suvepäevadest Kitselaiul. Täienda lauseid.

Suvepuhkuse ajal olid (*missugused?*) ilmad.
Merevesi oli parajalt soe ja mõnus oli (*mida teha?*)
Mardi pere päevitas ja (*mida tegi?*) ümber saare.
Perekond nägi (*keda?*) ja noppis (*mida?*)
Pere valmistas toitu (*millel?*) ja grillis ka (*mida?*)
Puhkus möödus ruttu ja (*millal?*) tuli onu Jaan ning tõi pere saarelt ära.

10. Täienda loetu põhjal Kitselaiu plaani. Joonista

- pere matkarada ümber Kitselaiu.
- marjade leiukohad.
- päevitamise ja ujumise koht.
- kitsed.

11. Jaota pala osadeks ja räägi Mardi pere eelmise aasta puhkusest.

1. Autosõit
Haapsallu.

1. Kust alustati sõitu?

2. Kes olid autos?

3. Mis olid autos?

4. Kuhu jõuti?

telgid

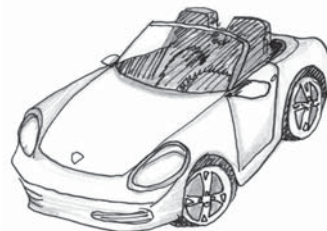
magamiskotid

.....

2. Onu Jaani
juures.

1. Millal pere kohale jõudis?

2. Mida tehti hommikul?

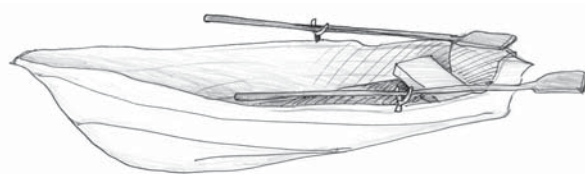

3. Paadisõit
Kitselaiule.

1. Kes olid paadis?

2. Mis olid paadis?

3. Kui kaua kestis sõit?

4. Laagriplatsi
otsimine.

1. Kes otsisid?

2. Mis oli kaasas?

3. Mis jäid paadisadamasse?

4. Mida pere saarel nägi?

männimets

matkamaja

kaev

.....

5. Telkimisplatsi
korrastamine.

1. Mida tegid ema ja Maarja?

2. Mida tegid Mart ja isa?

6. Puhkusepäevad
Kitselaiul.

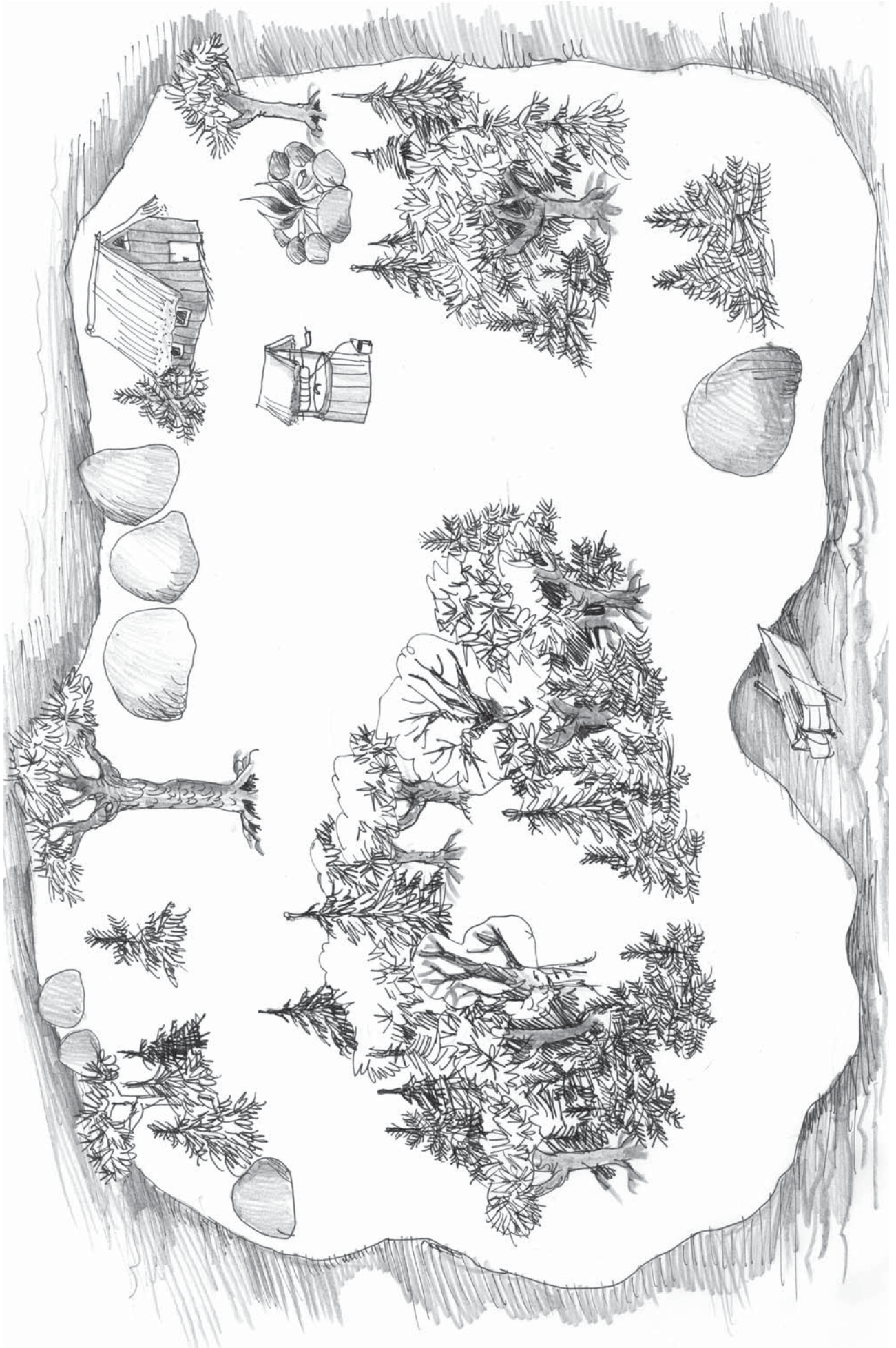
päevitamine

ujumine

matkamine

söömine

KITSELAID

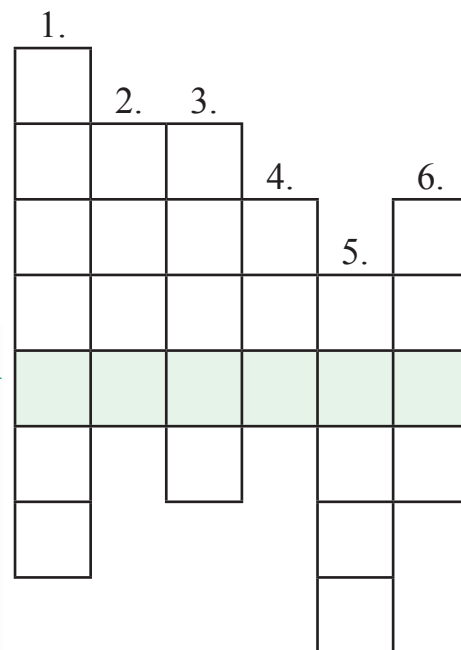
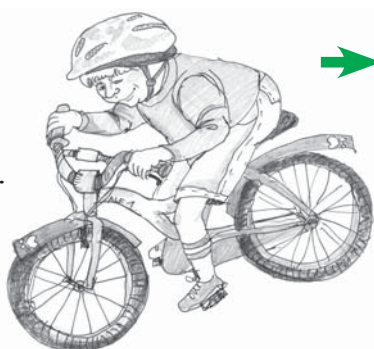
NUPUTAMISEKS

2. VAPPER ELUPÄÄSTJA

Lahenda ristsõna. Vastuseks saad olulise turvavahendi nimetuse.

1. Gerdi vanus venna päästmise ajal.
2. Gerdi venna vanus.
3. Väikevenna nimi.
4. Mootorsõiduk.
5. Jõgi poiste kodu lähedal.
6. Peategelase eesnimi.

Vastus:

7. TOIDURETSEPTID

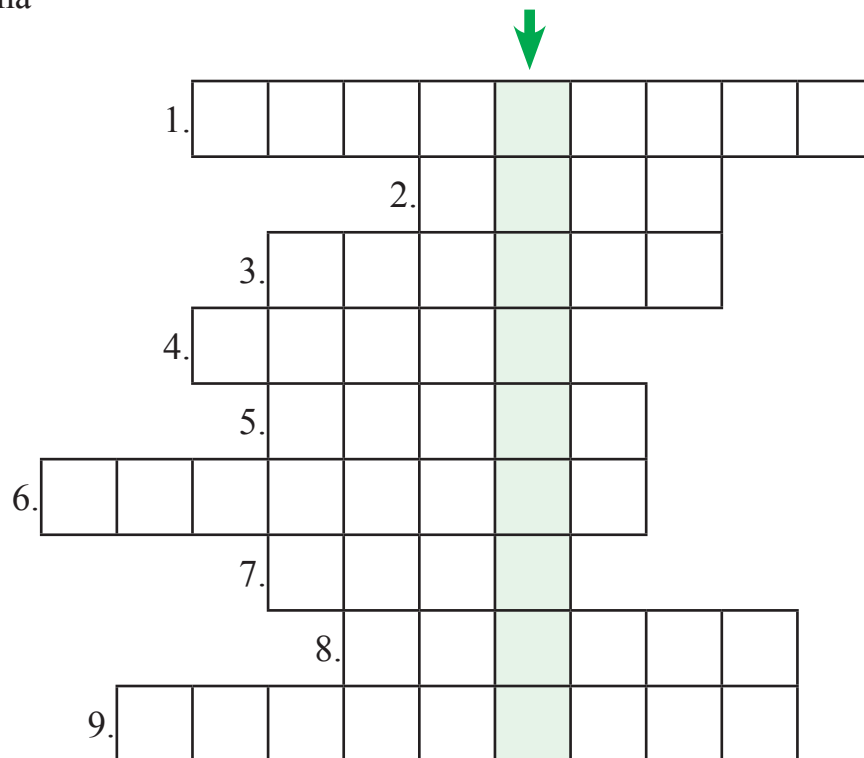
Leia ruudustikust toitude ja jookide nimetused.

härjasilmad, keedumunad, munavõi, sült, kartulisalat, vahvlid, õunakook, kringel, rosinakeeks, tort, leib, sai, morss, limonaad, kali, piim, tee, kakao, kohv

P	E	O	O	Õ	U	N	A	K	O	O	K	A
O	P	R	O	S	I	N	A	E	E	K	S	H
E	I	O	K	R	I	N	G	E	L	A	Ü	V
K	I	T	S	A	S	L	A	D	A	L	L	A
O	M	O	R	S	S	E	E	U	H	I	T	H
H	Ä	R	J	A	S	I	L	M	A	D	E	V
V	A	T	U	K	A	B	E	U	Õ	U	E	L
K	A	K	A	O	I	M	U	N	A	V	Õ	I
K	A	R	T	U	L	I	S	A	L	A	T	D
Õ	L	I	M	O	N	A	A	D	E	I	I	O

8. LIHAVÕTTED BULLERBYS

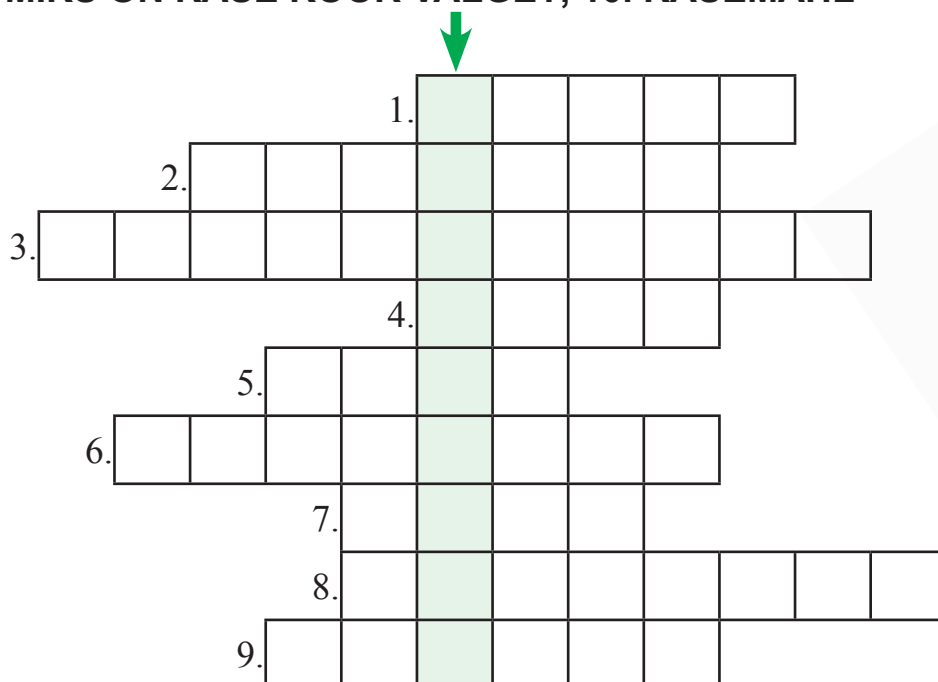
Lahenda ristisõna

1. Kevadised pühad. 2. Puu, mille oksad olid Vahetalu peolaul. 3. ja 4. Kevadkuud.
5. Kogel-..., vahustatud munakollane. 6. Talu Bullerby külas. 7. Munasöömise võitja.
8. Aine, mida on tarvis kogelmogeli tegemiseks. 9. Bosse kana nimi.

Ülalt alla: aprillis õitsev taim.

9. MIKS ON KASE KOOR VALGE?, 10. KASEMAHL

1. Mees, kes õpetas Mardile mahlavõtmist.
2. Kuivatatud viinamarjad, lisatakse kasemahlale.
3. Mahla võtmine lõpeb siis, kui kasel on ...
4. Vaese kaluri tütre nimi.
5. Mahlapuu.
6. Valgetüveliselt puult saadud vedelik.
7. Mahla kogumise renn ehk ...
8. Koht, kust Mart kasemahla kohta teavet otsis.
9. Puur ehk ...

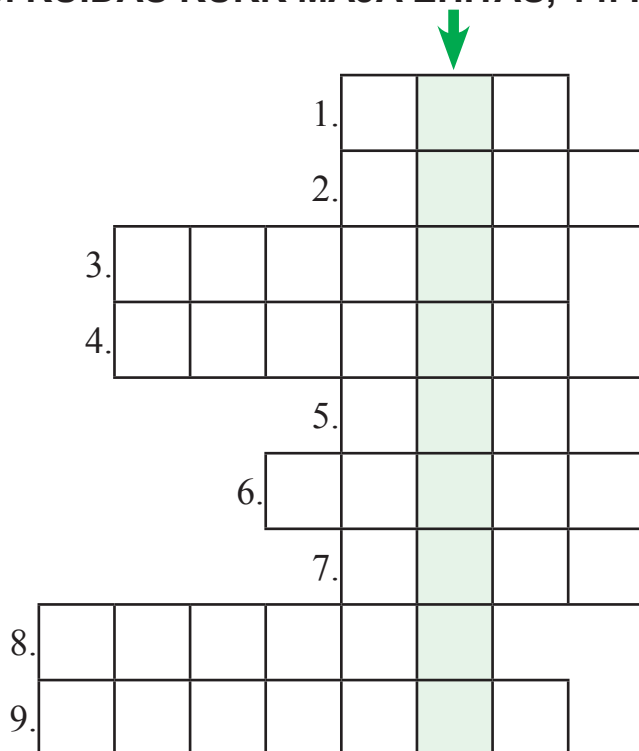
Ülalt alla:, ütles Taadu puusse mahlaugu tegemise kohta.

11. PAISELEHT

Mis kevadlilled on pildil? Kirjuta.

13. KUIDAS KUKK MAJA EHITAS, 14. PRIIDU KIIDUKUKK

1. Mis oli kuke maja nurgakiviks?
2. Priidu laevategemise tulemus.
3. Lõikus puud noaga.
4. Poisi nimi.
5. Tööriist, millega saab puud vesta.
6. Priidu õe mänguasi.
7. Laisk majaehitaja.
8. Tammemets.
9. Plaan.

Ülalt alla:

Hoopleja ehk

15. KEVAD

Leia teksti peidetud kevadlillede nimetused (10).

Alles sulas lumi. Kel Luke külas on vahvad ideed? See on Kaarli tädi Piibe! Ta kutsus meie küla neliteist last matkale. Juba õhtul pakkisime seljakotid valmis. Mina pistsin kotti nuku, võileiva ja mitu maitsvat apelsini. Lillakad püksidki panin toolile valmis. Ma polnud veel kindel, kas panen jalga püksid või lillalise seeliku. Hommikul astusin üle nurme. Nukku ma siiski kaasa ei tassinud. Seljakotist polnud pääsu, silmasin, et ka teistel olid toidukotid kaasas.

Täname toreda matka eest, tädi Piibe! Lehte, sellesse kohalikku, kirjutas toreda jutu Kaarel. Postikuller Kuppa ise lehti kandis laiali kõikidesse kodudesse.

Kas leidsid: *lumikelluke*, *ülane*, *tulp*, *sinilill*, *võilill*, *nurmenukk*, *pääsusilm*, *piibeleht*, *kullerkupp*, *paiseleht*

20. SUVESAAR

Mardi pere valmistus ümber saare matkama. Leia, mida Mart seljakotti pakkis.

MEENUTAME LOETUD JUTTE

1. Kes ta on?

1 Ta on kaheteist-aastane ja õpib Kasesalu kooli viiendas klassis. Talle meeldib suusatada ja muinasjutte lugeda. Tema õde Maarja õpib kolmandas klassis.

Tema nimi on

2 Mütsist väljas juuksetukk, hõlmad lahti, teie ees seisab see poiss, hoopleja ja muidumees.

Tema nimi on

3 Ta nägi, kuidas tema väike nelja-aastane vend Kevin koos oma jalgrattaga jääkülmas vees rabeles. Poiss hüppas kiiresti külma vette ja päästis venna elu.

Tema nimi on

4 Ta on 80-aastane ja elab Bullerby Põhjatalus. Lastele meeldib kuulata tema jutte vanaaja elust. Ta pakub lastele õunu või kõhahomme. Bullerby lapsed armastavad teda.

Tema on

5 Tema elab koos oma perega Tartumaal Alatskivil. Tal on kolm last: Kaarel, Katre ja Kaarin. Tema juures elab ka Mardi vanaema Sirje.

Tema on

2. Mis oli sinu lemmiklugu?

3. Lahenda ristõnad.

1. Kasesalu kooli viienda klassi õpilane.

2. Kevadpühad.

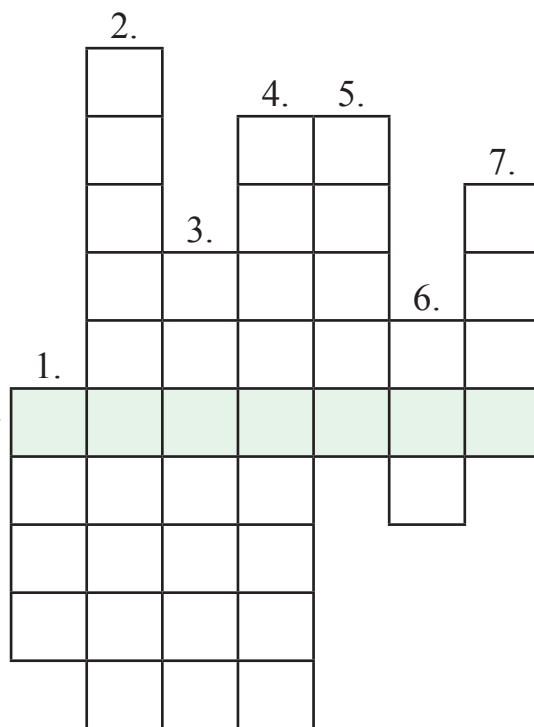
3. Tegelane Bullerby juttudes.

4. Priidu ...

5. Kevadkuu.

6. Kevadkuu.

7. Vapper elupäästja.

7.

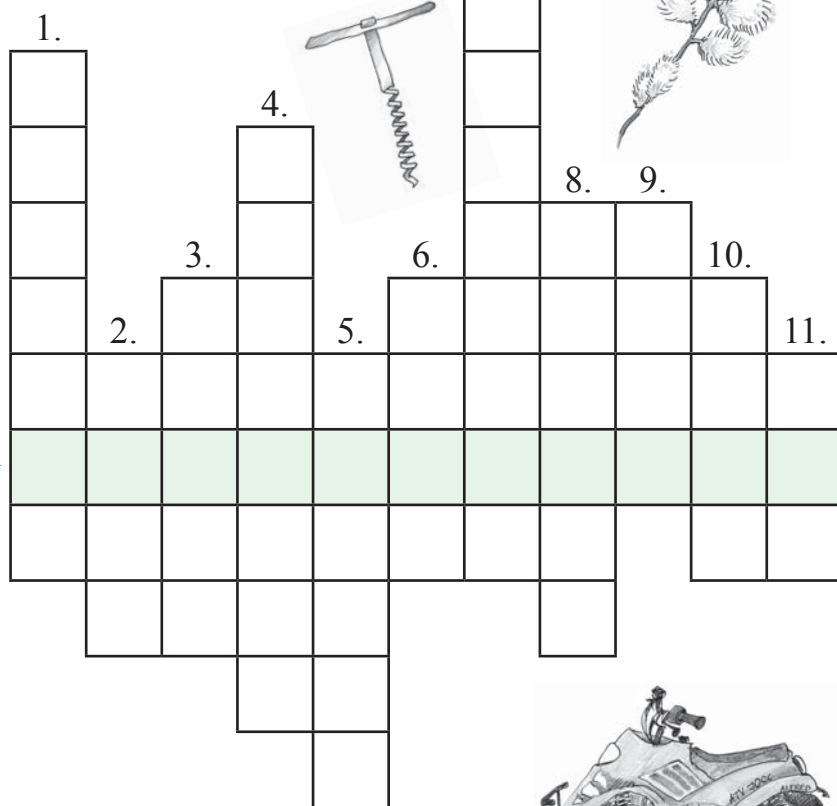

8.

9.

10.

11.

1. ... keel, õppeaine.

2. Aastaaeg.

3. Aastaaeg.

4. Küla A. Lindgreni
juttudes.

5. Kevadkuu.

6. Oherdi.

7. Kevadel õitsev
ravimtaim.

8. Lind muinasjutus
"Kuidas kukk maja
ehitas".

9. Lehtpuu, millest saab
valmistada vilet.

10. Lehtpuu, millelt saab
mahla.

11. Mootorsõiduk.

VASTUS:

